

Тем, что эта книга дошла до Вас, мы обязаны в первую очередь библиотекарям, которые долгие годы бережно хранили её. Сотрудники Google оцифровали её в рамках проекта, цель которого – сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Эта книга находится в общественном достоянии. В общих чертах, юридически, книга передаётся в общественное достояние, когда истекает срок действия имущественных авторских прав на неё, а также если правообладатель сам передал её в общественное достояние или не заявил на неё авторских прав. Такие книги – это ключ к прошлому, к сокровищам нашей истории и культуры, и к знаниям, которые зачастую нигде больше не найдёшь.

В этой цифровой копии мы оставили без изменений все рукописные пометки, которые были в оригинальном издании. Пускай они будут напоминанием о всех тех руках, через которые прошла эта книга – автора, издателя, библиотекаря и предыдущих читателей – чтобы наконец попасть в Ваши.

Правила пользования

Мы гордимся нашим сотрудничеством с библиотеками, в рамках которого мы оцифровываем книги в общественном достоянии и делаем их доступными для всех. Эти книги принадлежат всему человечеству, а мы – лишь их хранители. Тем не менее, оцифровка книг и поддержка этого проекта стоят немало, и поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые меры, чтобы предотвратить коммерческое использование этих книг. Одна из них – это технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас:

- **Не использовать файлы в коммерческих целях.** Мы разработали программу Поиска по книгам Google для всех пользователей, поэтому, пожалуйста, используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- **Не отправлять автоматические запросы.** Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого рода. Если Вам требуется доступ к большим объёмам текстов для исследований в области машинного перевода, оптического распознавания текста, или в других похожих целях, свяжитесь с нами. Для этих целей мы настоятельно рекомендуем использовать исключительно материалы в общественном достоянии.
- **Не удалять логотипы и другие атрибуты Google из файлов.** Изображения в каждом файле помечены логотипами Google для того, чтобы рассказать читателям о нашем проекте и помочь им найти дополнительные материалы. Не удаляйте их.
- **Соблюдать законы Вашей и других стран.** В конечном итоге, именно Вы несёте полную ответственность за Ваши действия – поэтому, пожалуйста, убедитесь, что Вы не нарушаете соответствующие законы Вашей или других стран. Имейте в виду, что даже если книга более не находится под защитой авторских прав в США, то это ещё совсем не значит, что её можно распространять в других странах. К сожалению, законодательство в сфере интеллектуальной собственности очень разнообразно, и не существует универсального способа определить, как разрешено использовать книгу в конкретной стране. Не рассчитывайте на то, что если книга появилась в поиске по книгам Google, то её можно использовать где и как угодно. Наказание за нарушение авторских прав может оказаться очень серьёзным.

О программе

Наша миссия – организовать информацию во всём мире и сделать её доступной и полезной для всех. Поиск по книгам Google помогает пользователям найти книги со всего света, а авторам и издателям – новых читателей. Чтобы произвести поиск по этой книге в полнотекстовом режиме, откройте страницу <http://books.google.com>.

342.436

D69p

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS
AT URBANA-CHAMPAIGN

ELIAS CZAYKOWSKY
COLLECTION OF
UKRAINIAN CULTURE

342.436

D69p

ПРО НОВЫЙ
ПРОЦЕССЪ ЦИВІЛЬНЫЙ.

Написавъ

Антонъ Дольницкій.

40

Коштомъ и заходомъ Товариства „Просвѣта“.

У ЛЬВОВѢ, 1897.

Зъ друкарнѣ Науков. Товариства имени Шевченка
пѣдъ зарядомъ К. Беднарского.

342.436

D 342

Вступъ.

Законодавство аветрійске доконало. въ послѣднихъ двохъ лѣтахъ великой реформы, цѣлковитого перевороту формального права процесового. Запбзнатись зъ тою реформою чи то змѣною бодай въ загальныхъ засадахъ конечно повиненъ кождый горожанинъ державы, коли не хоче своимъ недбалъствомъ наразитись на матерiальнiй, неразъ дуже дбймающiй страты, якi можуть выйти зъ того, що вбнъ не ознакомивъ ся напередъ зъ присаами закона, закимвъ заскочила его хвиля, коли треба нагло показати и ужити свое знане закона. Не часъ радитись чи учити ся, що робити, якъ хата горить; але треба таки заразъ брати ся жваво и добре до ратунку. Не часъ учити ся права, якъ сусѣдъ чи жидъ вже позывае; але треба вже напередъ знати, якъ боронитись; инакше часто може бути за пбзно, закимвъ вивчишь ся права самъ або вивѣдавшь у другихъ — подобно, якъ може бути за пбзно, коли заразъ не заберешъ ся ратувати горючої хаты.

Мимо наилучшон свои волѣ може кождый найтись въ томъ положеню, що або самъ мусить позывати когось передъ Судъ, або другiй его запбзве; а коли хто не знае, якъ поводитись въ такихъ разохъ, той може наразити ся на шкodu. Тому Головный Выдѣль Товариства „Просвѣты“ порѣшивъ выдати отсю книжочку, щобы дати спроможбсть членамъ Товариства завчасу запбзнатись зъ головными засадами нового права.

*

Книжочка ся не на те призначена, щобы заохочувати до правованя; бо налѡгъ правованя, — на жалъ въ нашѡмъ народѣ и такъ досыть розповсюдненый, — е лишъ доказомъ темноты. Она має тѡлько обучити, яке право прислугуе тому, хто мусить правуватись, — якй вѡнъ має обовязки, — щѡ вѡльно, а щѡ не вѡльно. Книжочка ся нехай скорѣйше служити на те, щобы здержати не одного загонистого вѡдъ неслухного процесованя, вѡдъ вношеня безпѡдставныхъ суплїкъ и просьбъ черезъ вызыскувачѡвъ, покутныхъ писарѡвъ.

Судоводство дѣлится ся на карне и цивїльне; а цивїльне може вѡдноситись до процесѡвъ, спорѡвъ (судоводство спорове) або до переведеня спадщинѣ, выконуваня опѣкъ и т. и. (судоводство неспорове).

Реформа, о котрѡй була выше згадка та о котрѡй буде въ тѡй книжочцѣ бесѣда, не дотыкае судоводства карного; она дотычить въ малѡй мѣрѣ судоводства неспорового, а головно и властно нормуе (установляе, порядкуе) судоводство спорове въ справахъ цивїльныхъ.

При осудѣ кождои справы споровои на двѣ рѣчи треба звертати бачну увагу, а то: 1) чи те, чого домагася котра сторона, е въ законѣ оправдане, узасаднене, — 2) коли е, то чи те, що твердить дотычна сторона, е правдою; бо вѡдъ ствердженя правдивости того ствердженя залежить справедливѡсть осуду.

Побачимо то на прикладѣ: Петро позывае Грицька о 100 злр. Въ позвѣ каже: Гриць менѣ виненъ 100 злр., прошу засудити его на заплату.

Нѣякій судя не може въ тѡмъ разѣ справедливо осудити, не запытавши: а за що виненъ? Якъ Петро скаже: я ему позывивъ, — тогдѣ судя знае, що домаганя Петра може бути въ законѣ оправдане отже и справедливѣ, коли лишъ е правдивѣ. Тожъ, коли Гриць заперечить, що позывавъ, мусить Петро выказати правду, своего ствердженя. Але, якъ бы Петро сказавъ: я выгравъ въ карты у Гриця 100 злр., та вѡнъ менѣ обѣцявъ ихъ на другій день заплатити, але не давъ; -- тогдѣ судя вѡдъ разу скаже: Петре, твоє домаганя несправедливѣ, въ законѣ неоправдане, тобѣ нѣчого не належить ся.

Отже той фактъ (выпадокъ), котрый сторона подае и на нѣмъ опирае свое домагане, судя прирѣшнуе до законныхъ приписѣвъ; а ся чинность судѣ вѣднositъ ся до судоводства зъ права матерiальнаго. А зновъ та чинность судѣ, котрою вѣнѣ збирае доказы на правдивѣсть твердженаго факту, вѣднositъ ся до права формального або процесового. И то суть тѣ двѣ рѣчи, выше згаданiй: право матерiальне и формальне. Додати ще треба, що право матерiальне новыми законами не в змѣнене, лишъ право процесове цивiльне.

Нашъ австрiйскiй уставъ цивiльного процесу переживъ ся, не вѣдповѣдае вимогамъ и духови часу, бо полагавъ на основахъ письменности, строгого законного доказу та неясности, а крѣмъ того бувъ причиною коштѣвности спору. Патентъ зъ 1. мая 1781, що завѣвъ загальний уставъ судовый, та патентъ зъ 19. грудня 1796, що бувъ выданный найперше для захѣдной Галичины, а вѣдъ р. 1807 такожъ для всхѣдной и Буковины, устанавливали вправдѣ для судѣвъ повѣтовыхъ т. зв. поступоване устне, але въ дѣйствности поступоване те було такъ само письменне и довге, якъ правдиве письменне; а вѣдъ року 1874 (коли то закономъ зъ 16. мая 1874. В. з. д. Ч. 69 зреформовано поступоване письменне) може навѣтъ довше а тымъ самымъ коштѣвнѣйше.

Крѣмъ того зъ часомъ повывадало окреми приписы процесовi для деякихъ родѣвъ справъ, и такъ:

1) для справъ гѣрничихъ патентъ зъ 1. падолиста 1781. ч. 27.;

2) для справъ торговельныхъ патентъ зъ 9. цвѣтня 1782. ч. 41.;

3) для справъ супружнихъ декретъ надв. зъ 23. серпня 1819. ч. 1595.;

4) для т. з. справъ екзекуцiйныхъ декр. надв. зъ 7. мая 1839 ч. 358.;

5) для справъ до 200 взглядно 500 злр. пат. сумаричный зъ 24. жовтня 1845. ч. 906., взглядно законъ зъ 16. мая 1874. ч. 69.;

6) въ спорахъ провiзорiальныхъ цѣсар. розпор. зъ 27. жовтня 1849. ч. 12.;

7) въ справахъ векселевыхъ розпор. міністр. судѣвн. зъ 25. сѣчня 1850. ч. 52.;

8) въ справахъ наказовыхъ на пѣдставѣ актѣвъ нотаріальныхъ цѣс. розп. зъ 21. мая 1855. ч. 95.;

9) въ справахъ найму цѣс. розп. зъ 16. падолиста 1858. ч. 213.;

10) въ справѣ стягана претенсій на пѣдставѣ публичныхъ документѣвъ и иныхъ, и въ справѣ езекуцій для обезпеки — розп. міністр. судовн. зъ 18. липня 1859. ч. 130.;

11) въ справахъ векселевой обезпеки розп. міністр. судѣвн. зъ 18. липня 1859. ч. 132.;

12) въ справахъ синдикатскихъ (противѣ судовыхъ урядникѣвъ) законъ зъ 12. липня 1872. ч. 112.;

13) въ справахъ багательныхъ (дрѣбныхъ) до 50 взглядно 500 злр. законъ зъ 27. цѣвтня 1873. ч. 66. и зъ 1. марта 1876. ч. 23.

Крѣмъ того выдано:

14) въ справѣ змѣны поступованя устного, письменного и сумаричного законъ зъ 16. мая 1874. ч. 69.;

15) взглядомъ змѣны поступованя езекуційного зак. зъ 16. марта 1884. ч. 35 и

16) зак. зъ 10. червни 1887. ч. 74.

Очевидно таке число рѣжноракихъ поступованъ и приписѣвъ для звычайной людини, що не училась права, просто рѣвнаасъ гуцѣ лѣснѣй, куды лучилось бы попасти необзнакомленому зъ околицею.

Тому зараджуе нове право, касуючи всѣ тѣ дотеперѣшнїй поступованя зъ выняткомъ вычисленыхъ пѣдъ 3) и 12).

Але вернѣмъ ся ще до тыхъ основъ дотеперѣшного поступованя процесового, до письменности, законного доказау и неявности. Що значать тѣ засады, чому они недобрѣ?

„Письменность“ значить не тѣлько те, що письма спору мають вносити ся на письмѣ; бо и въ новѣмъ процесѣ не може обѣйтись безъ письма; але означае оно — и то особливо — те, що чого нема въ тыхъ письмахъ споровыхъ, на те при рѣшеню sprawy не звертаасъ уваги.

Чого котра сторона не наведе при письменнѣмъ поступованю въ своихъ письмахъ въ вѣдповѣднѣмъ мѣсци, того пѣсля старой регулы „нема на свѣтѣ“.

А наслѣдкомъ того правила, в друге правило, що судя не в обовязаннѣ доходити широи, дѣйствио правды, выплываючої изъ взаемнѣмъ мѣжъ сторонами, ино доходити має правдивости того, що котра сторона наведе, т. е: правды формальной. Та и доходжене те не полишене совѣсти та пересвѣдченю судѣ, але звязане певными, строгими приписами, правилами доказовыми. Такъ н. пр. до цѣлковитого доказу вымагалось збаваня двохъ вѣродостойныхъ свѣдкѣвъ.

Въ додатку цѣле доходжене права спѣрного було ослонене грубою тайностю. Крѣмъ сторѣнъ интересованыхъ або ихъ повномочникѣвъ не має нѣхто третій права, довѣдатись щось про процесъ, мѣжъ двома сторонами ведений. А вжежъ не безъ значѣня се, коли публичностъ прислухуєсь розправѣ двохъ сторѣнъ. Неодно, що въ письмѣ, читанѣмъ лишъ противникомъ та судю, напише ся, не мала бы неодна сторона смѣлости повторити публично. Ъй було бы попросту встыдъ выступити чи то зъ якимъ твердженнямъ чи зъ якимъ домаганямъ. И такъ при публичнѣй розправѣ вѣдпадає багато напастливыхъ процесѣвъ.

А въ кѣнци ще одна некористь дотеперѣшного способу правованя: коштовнѣсть. Кому то не вѣдомо, кѣлько то разѣвъ треба находитись на терміны, кѣлько то реплѣкъ, дуплѣкъ, триплѣкъ треба навноситись, закимъ прийде до закнчення спору?

Всѣ тѣ хибы вѣдносять ся и до теперѣшного устного та сумаричного поступованя, хотяй судѣ полишено вже ширше поле, доходити дѣйствио правды.

Запобѣчи лиху має правдива устнѣсть, явнѣсть та свободне розбаване доказѣвъ. Добра сторона тыхъ трохъ засадъ полягає въ тѣмъ, що розправа вѣдбуваєсь безпосередно мѣжъ обома разомъ присутными сторонами передъ судю орѣкающимъ, що въ однѣй розправѣ на однѣмъ дни скупляєсь пересправа мѣжъ сторонами и переведене доказѣвъ, а по можности оголо-

шене выроку, та що видане выроку полагає на свободнѣмъ пересвѣдченю судѣ.

Хочь устнѣсть, явнѣсть и свободне розбзнане суть властивостями, вымаганями до доброты процесу, то однакъ зъ другой стороны не належить ихъ перецѣнювати та не належить думати, що они самѣ про себе сотворять вже добрый процесъ, добру процедуру. Нѣ, они переведенѣ консеквентно и зъ всею строгостію, могли бы довести до тыхъ самыхъ хибъ, на якѣ нарѣкаемъ при теперѣшнѣй процедурѣ.

Щобы приписы о поступованю въ справахъ споровыхъ цивѣльныхъ були добрѣ, мусять они вѣдзначатись практичностію, мусять змагати до того, щобы вѣдповѣдали интересамъ людности, щобы выходили на пожитокъ сторѣнъ правуючихъ ся. Тажъ приписы процедуральнѣ суть лишь средствомъ до осягненя права, котрого стороны черезъ Судъ доходятъ.

А о новыхъ законахъ процесовыхъ дасть ся то зъ цѣлковитымъ запевненемъ сказати, що они мають на заглядѣ практичнѣсть, догѣднѣсть, пожиточнѣсть на метѣ.

Але якъ процесъ въ своѣй цѣлости має задачу, статись практичнымъ способомъ охороны правъ, такъ у своѣмъ внутрѣ повиненъ змѣряти до того, щобы въ найвѣдповѣднѣйшій способъ всѣми своимъ постановами та поодинокими частями подавати судѣ спроможнѣсть до розбзнаня спорныхъ правъ приватныхъ. Розходить ся тутъ въ першѣмъ рядѣ о те, щобы рѣчь головна въ процесѣ мала першорядну вагу, щобы формы процесовѣ не вывысшали занадто рѣчей пѣдрядныхъ, котрѣ повиннѣ лишъ служити до пѣдмоги головною рѣчи, щобы не розвельможнювались т. зв. процессы убѣднѣй, замѣты проволочнѣй, щобы за часто и непотрѣбно не выринали пытаня впадковѣй, передъ котрыхъ порѣшенемъ справа головна не може напередъ поступати, — щобы можностею рекурсованя не проволѣкалась розправа.

Отожъ нова процедура старась, якъ побачимъ, вѣдповѣсти всѣмъ тымъ вымогамъ; она змѣряє до того, щобы цѣле поступоване було по можности поединче, скорє, коротке а яснє, щобы судя вѣвъ справдѣ розправу а не бувъ вязаний внесками сторѣнъ, щобы старавъ ся зглу-

бити справу, дійти до дійсної правды и мавъ можливість по приписамъ матерiального права вимѣрити справедливiсть.

Не мѣсце тутъ виказувати, якi інститути, постанови нового права змѣряють до тои цѣли. Зрозумѣмо се, якъ ближе познакомимось зъ новими законами.

А новихъ тихъ законѣвъ головнихъ е шѣсть, крѣмъ численнихъ додаткѣвъ, выданихъ и выдатись маючихъ, розпоряджень, котри вже бѣльше заводовымъ правникамъ знати треба.

Головнiй тi закони новi суть:

1) Законъ зъ 1. серпня 1895. ч. 110. В. з. д., заводячiй норму юрисдикцiйну;

2) законъ зъ 1. серпня 1895. ч. 111. В. з. д. про виконуване судоводства и про принадлежнiсть звичайнихъ судѣвъ въ справахъ цивiльнихъ (норма юрисдикцiйна);

3) законъ зъ 1. серпня 1895. ч. 112. В. з. д., заводячiй уставъ цивiльного процесу;

4) законъ зъ 1. серпня 1895. ч. 113. В. з. д. про судове поступоване въ справахъ цивiльнихъ споровихъ (уставъ цивiльного процесу або коротко процедура цивiльна);

5) законъ зъ 27. мая 1896 ч. 78. В. з. д., заводячiй уставъ про поступоване екзекуцiйне и забезпечуюче;

6) законъ зъ 27. мая 1896. ч. 79. В. з. д. про поступоване екзекуцiйне и забезпечуюче.

Всѣ тi закони въ повнѣмъ текстѣ и добрѣмъ рускѣмъ перекладѣ можна дѣстати въ ц. к. надворнѣй печатни у Вѣдни (Hof- und Staatsdruckerei), замавляючи ихъ переказомъ почтовымъ та пересылаючи 2 злр. 36 кр. а. в.

А въ кождѣй громадскѣй канцелярiѣ, въ кождѣмъ урядѣ парохiяльнѣмъ повиненъ бути оденъ примѣрникъ руского выдана Вѣстника законѣвъ державнихъ повысшихъ чисель, окремо переплетаный.

Закимъ прийдемо до обговореня повыше згаданихъ законѣвъ, розкажемо ще, якъ то пришло до выдана тихъ законѣвъ.

Духъ часу, поступъ науки вымогли, що въ конституціи оголошеній патентомъ зъ 4 марта 1849. ч. 150. В. з. д. принято засалу: „поступоване судове має зъ регулы вѣдбуватись устно и публично“. Вже 1858 р. выготовлено въ міністерствѣ проектъ (начеркъ) уставы цивільного процесу, та удѣлено его судамъ до выдана свого осуду; але на томъ скѣнчилось на разѣ.

Першій проектъ процедури цивільной и уставу екекуційного, опираючій ся на засадахъ устности, явности и свобдного доказу, выдало правительство 1862 р.; але до ухвалена закону не прийшло.

Одѣсля предложено при кѣнци грудня 1867 р. радѣ державнѣй новый проектъ, перероблений зъ проекту вѣспѣльной нѣмецкой процедуры, ухваленой въ Гановерѣ при участіи Австрій. Проектъ той по довшихъ обрадахъ и змѣнахъ прийшовъ въ мартѣ 1870 р. до палаты панѣвъ, та вѣдтамъ правительство взяло его назадъ.

25. лютого 1876 р. міністеръ Глязеръ предложивъ радѣ державнѣй новый свѣй проектъ, опираючій ся на нѣмецкѣмъ проектъ; та зновъ не прийшло до ухвалена закону.

Той самъ проектъ предложено ще разъ 1881 р. та ще безъ наслѣдкѣвъ добрыхъ.

Ажь 20. марта 1893 р. предложивъ міністеръ судѣвництва Дрѣ гр. Шенборнъ пятый зъ ряду проектъ нормы юрисдикційной, процедури цивільной и уставу екекуційного. Проектъ той выробивъ професоръ університету у Вѣднѣ и шефъ секційный Дрѣ Францъ Кляйнъ, на основѣ нѣмецкихъ законѣвъ, вѣдъ давна вже введеныхъ въ жите. Комісія правнича, котрої первѣстно той проектъ придѣлено, поставила 28. мая 1894 внесене на придѣлене его неустаяючій комисіи. Внесене се приняла обѣ палаты рады державной и оно дѣстало цѣсарску санкцію. Одѣсля выбрано въ каждой палатѣ неустаяую комисію зъ 18 членѣвъ лишъ для обрадъ надъ тымъ проектомъ, а комисія ся палаты послѣвъ предложила 12. падолиста 1894 р. внесокъ на скороченый способъ обрадъ надъ тымъ проектомъ вѣхъ трехъ законѣвъ въ обохъ палатахъ, пѣсля котрого спеціальный обрады зъ повной палатъ були выключеніи. И той внесокъ приняли обѣ

палаты, а санкціонованый Цѣсаремъ ставъ ся закономъ зъ 5. грудня 1894. ч. 227. В. з. д.

14. грудня 1894 внесло правительство проекты законѡвъ, заводячихъ норму юрисдикційну, процедуру цивильну и уставъ екзекуційный.

Надъ проектами всѣхъ шѣстьохъ законѡвъ перевели обѣ комисіи неустаючі найперше окреми а обѣсля спѣльнй обрады. Вѣдтакъ 14. червня 1895 р. приняла палата панѡвъ въ 3-ѡмъ читаню норму юрисдикційну и процедуру зъ законами заводячими ихъ въ жите, а палата послѡвъ 18. липня 1895. Цѣсарску санкцію одержали тѣ 4 першй законы 1. серпня 1895, а оповѣщенй въ Вѣст. зак. держ. 9. серпня 1895 пѡдъ чч. 110., 111., 112., 113.

Въ мартѣ 1896 р. обрадували спѣльно обѣ комисіи неустаючі обохъ палатъ надъ уставомъ екзекуційнымъ и закономъ, заводячимъ его въ жите, а спѣльнй ухвалы приняла палата послѡвъ 7. мая 1896 р., палата же панѡвъ 12. мая 1896 р. Цѣсарска санкція наступила 27. мая 1896 р., а оповѣчене въ Вѣст. зак. держ. 6. червня 1896 пѡдъ ч. 78. и 79.

I.

Законъ зъ 1. серпня 1895 В. з. д. ч. 100., заводячй норму юрисдикційну.

Законъ сей складаєсь зъ 24 артикулѡвъ и даєть ся пѡсля предметѡвъ роздѣлити на чотыри части.

До першой части можна зачислити арт. I. до IX., XI., XV. до XVII. Становлять они, що норма юрисдикційна входить въ жите рѡвночасно зъ процедурою цивильною т. е. найпѡзнѣйше 1. сѣчня 1898 р., та що зъ тымъ днемъ тратять свою силу всѣ давнй постановы о предметахъ, нормованыхъ новою нормою юрисдикційною, о скѡлько не заключаютъ вынятку сей законъ або сама норма юрисдикційна (арт. I.).

Отожь сей законъ вычисляє wyraзно въ арт. II. два выпадки знесеня правосильности давныхъ постановъ, а то 1) §§. 200 и 282 заг. кн. зак. цив. о пѡбсудности въ спо-

рахъ зъ заряду, судово установленого — 2) §§. 10 и 11 зак. зъ 20. мая 1869. В. з. д. ч. 78. дотычно круга дѣланы судбъ войсковыхъ, — а въ дальшихъ арт. III.—VIII., XI., XVI. и XVII. вычисляе двацять и три випадкбъ, въ котрыхъ давнї постановы о пбдсудности позбстають въ силѣ.

Тыми и на дальше правосильными постановами суть :

1) про судоводство найвысшого надворного уряду маршалкбвского надъ членами цѣсарского Дому и т. д. (арт. III.);

2) законъ зъ 30. серпня 1891. В. з. д. ч. 136. про выконуване судоводства консулярного (арт. IV.);

3) розпоряджене міністеріальне зъ 31. марта 1855. В. з. д. ч. 58. про силу еказекуційну осудбъ розъемныхъ (арт. IV.);

4) выемковї привілеѣ поодинокихъ спблоекъ, закладбъ и товариствъ що до судовои принадлежности и поступованя судового (арт. V.);

5) приписы о крузѣ дѣланы трибуналу державного, обнятї арт. 2. основн. зак. держ. ч. 143. (арт. VI. 1.);

6) §. 3. зак. зъ 5. марта 1879. В. з. д. ч. 27. про одвѣчальность желѣзницъ за ушкоды тѣлеснї (арт. VI. 2.);

7) приписы о судоводствѣ въ справахъ плавбы на Лабѣ (арт. VI. 3.);

8) §§. 8 и 17. зак. зъ 12. липня 1872. В. з. д. ч. 112. про синдикатки за чинности урядникбъ судейскихъ (арт. VI. 4.);

9) арт. 315. зак. торг. про пбдсудность для позбвъ о продажъ задержаныхъ предметбъ (арт. VI. 5.);

10) розпоряджене минист. судбвн. зъ 21. серпня 1856 В. з. д. ч. 150. про принадлежность судову для дѣтей неправолбжныхъ и найдухбъ по выступленю зъ публичного закладу (арт. VI. 6.);

11) приписы уставу конкурсового про судоводство въ конкурсѣ (арт. VII.);

12) патентъ зъ р. 1840 про право нѣмецкого ордену лицарского переводити пересправу спадщины по своихъ членахъ (арт. VIII. 1.);

13) цѣсар. розпоряджене зъ 25. грудня 1855 В. з. д. ч. 2. зъ 1856. о принадлежности пересправъ спадковыхъ

и опѣкунчихъ по купцяхъ въ Вѣднѣ и Триестѣ до суда торговельного (арт. VIII. 2.);

14) §§. 22—25, 140 - 144, 183 цѣсар. пат. зъ 9. сеп-
тня 1854 В. з. д. ч. 208 и инші приписы та договоры
державнй про судоводство нашихъ судбвъ въ справахъ
спадковыхъ, опѣкунчихъ та курателярныхъ (арт. VIII. 3.);

15) законъ зъ 18. лютого 1878 В. з. д. ч. 30. що до
приналежности судовои при вывласненю пѣдъ желѣзницѣ
(арт. VIII. 4.);

16) приписы о реестрованю фѣрмъ торговельныхъ
и стоваришенъ (арт. VIII. 5.);

17) приписы о протестованю векслѣвъ и спбвдѣланю
судбвъ въ справахъ нотаріату (арт. VIII. 6.);

18) законъ зъ 16. лютого 1883 В. з. д. ч. 20. о при-
належности при узнаваню за помершого (арт. VIII. 7.);

19) цѣсарс. патентъ зъ 7. септня 1850 В. з. д. ч.
325 що до судоводства найвышого судового трибуналу,
о скѣлько не змѣнили нова норма юрисд., процедура та
уставъ ексекуційный (арт. XI.);

20) постановы цѣс. патенту зъ 9. септня 1754 В. з.
д. ч. 208. при управненю дитины неправолѣжнои черезъ
заключене пѣзнѣйшого супружя по смерти вѣтця (арт.
XVI. уст. 1.);

21) постановы тогожъ патенту при управненю ди-
тины, зродженои въ супружю, черезъ додаткове ухилене
перешкоды супружои або черезъ стверджене непровине-
ного незнаня о перешкодѣ (арт. XVI. уст. 2.);

22) загальный законъ о книгахъ грунтовыхъ зъ 25.
липня 1871 В. з. д. ч. 95. о принадлежности при призво-
люваню на вписы гѣпотечнй и при выконуваню иншихъ
чинностей гѣпотечныхъ (арт. XVII. уст. 1.);

23) окремишнй приписы про ведене книгъ гѣрни-
чихъ та желѣзничихъ що до принадлежности (арт. XVII. у. 2.).

Крѣмъ випадковъ, тыхъ, въ котрыхъ обовязувати
мають и на дальше тѣ що ино вычисленй 23 приписы
законнй, входятъ въ жите новй постановы нормы юрис-
дикційнои що до принадлежности судбвъ. Въ особенности
вѣдносить ся се до справъ, якй пѣсля договорѣвъ держа-
вныхъ або пѣсля засадъ мѣжнародного права пѣдпадають
пѣдсудности звычайныхъ судбвъ (арт. IX.); а навѣтъ якъ

бы де въ давныхъ якихъ законахъ та розпорядженяхъ не внесеныхъ новою нормою юрисдикційною, покликуювано ся на судоводство рѣчеве, належить примѣнювати постановы новой нормы юрисдикційной о судоводствѣ рѣчевѣмъ (арт. XV.).

На другу частину закона, заводячого норму юрисдикційну, складають ся окремі, зъ собою въ нѣякомъ звязку не стоячі постановы, а то нормують они:

арт. X., що словомъ „наша держава“ означують нові законы королѣвства и краѣ, заступлені въ Радѣ державній;

арт. XII., що урядники выконуючі в судейскимъ урядниками по мысли зак. зъ 12. липня 1872, В. з. д. ч. 112.;

арт. XIII.; що звычайні суды мають удѣлювати свои помочи судамъ промысловымъ та розѣмнымъ и судамъ розѣмнымъ;

арт. XIV., що до справъ противъ судѣвъ самодѣльныхъ, які мають переводитись въ трибуналахъ першої инстанціи, належить прикласти приписы о поступованю передъ тыми-жь трибуналами зъ выняткомъ до справъ провізоріальныхъ и дрбныхъ;

арт. XVIII., що задля неприналежности нѣякій звычайный судъ не може вѣдмовити принята до складу (депозиту) того, що по цивільнымъ законамъ може бути до суду зложено (грошѣ, паперѣ вартностній и инші).

Третю часть становлять арт. XIX. до XXII. Заключае она приписы переходові, важні зъ того взгляду, що нормуе, якъ мае трактуватись привалежність судѣвъ для справъ, внесеныхъ ще передъ р. 1898 т. в. закимъ нова норма юрисдикційна ввѣде въ житѣ.

Привалежними остають въ такихъ справахъ споровыхъ давні суды, коли дотычну справу мае переводити судъ по давнымъ процессовымъ приписамъ; а се мае дѣятись тамъ, де вже передъ новымъ рокомъ 1898 внесено оборону або розпочато розправу голову. Але навѣтъ, якъ бы чи то за згодою сторѣнъ чи пѣсля приписѣвъ закона, заводячого процедуру, належало справу переводити по приписамъ новой процедуры, мае судъ, пѣсля дотеперѣшныхъ законѣвъ привалежный, переводити розправу, коли лишь справа рѣчево до него привалежить.

Розпочаті справи спадковій мають докбичити суды, що ихъ розпочинали. Справи опѣкунчі и курателярні же мають передатись зъ р. 1898 судамъ приналежnymъ до того по новбй нормѣ юрисдикційнбй.

Четверту часть оббймають кбнцеві арт. XXIII. и XXIV., про введенѣ въ жите сего закону, при чѣмъ застережено, що арт. XIII. до XVI. и XVIII. входятъ въ жите рбвночасно зъ нормою юрисдикційною, т. 6. вбдѣ 1. сѣчня 1898 р.

II.

Законъ зъ 1. серпня 1895 В. з. д. ч. 111. про выконуване судоводства и про принадлежнбсть звичайныхъ судбвъ въ справахъ цивільныхъ.

(Норма юрисдикційна)

Що то судоводство? що принадлежнбсть?

Судоводство є то власть выконувати судейскій чинности именемъ цѣсаря. Судоводство въ справахъ цивільныхъ поручене звичайнымъ судамъ.

Приналежностію называемъ обовязокъ дотычного Суду рѣшати певный рбдъ справъ, то значить, що деякі справи належать до судоводства деякихъ судбвъ. Обовязокъ же сторбнб пбддавати ся судоводству того суду, до котрого та справа принадлежить, называемъ пбдсудностію.

Норма юрисдикційна становить про те о тбмъ, якї маемъ суды, що за справи до котрого зъ нихъ принадлежать, котрому зъ нихъ стороны пбдлагають. Подѣлена она на три части: перша: (§§. 1. до 48.) заключає постановы про судоводство взагалѣ; друга: (§§. 49. до 104.) про судоводство въ справахъ спббрныхъ; третя: (§§. 105. до 122.) про судоводство въ справахъ неспббрныхъ.

І. Про судоводство въ загалѣ.

Які то суды звичайні виконують судоводство?

Звичайні суды роздѣлюють ся, якъ дотеперь, на три инстанціи.

Въ першій инстанціи виконують судоводство въ деякихъ справахъ суды повѣтові, а въ деякихъ окружні (або краеві), въ другій инстанціи виконують судоводство высші суды краеві въ справахъ, судженихъ въ окружныхъ (краевыхъ) судахъ. противно же въ справахъ, судженихъ судами повѣтовими, суды окружні (або краеві), въ третій же инстанціи найвысшій трибуналь судовый у Вѣдни.

Подекуды установлені будуть окремі суды повѣтові для справъ торговельныхъ и морекихъ, а такъ само окремі суды окружні (краеві) для тыхъ-же справъ.

Вѣдкликуватись (апелювати) та рекурвати вѣдъ вырокѣвъ и ухвалѣ судѣвъ повѣтовыхъ належить теперь до того суду окружного (краєвого), въ которого окружѣ лежить дотычний судъ повѣтовый, — и се в засаднича рѣжниця вѣдъ дотеперѣшного устрою. Противъ вырокѣвъ и ухвалѣ судѣвъ окружныхъ (краевыхъ) вѣдкликуватись та рекурвати належить до высшихъ судѣвъ краевыхъ (у насъ лишъ у Львовѣ).

Рѣжницѣ мѣжъ судами окружными и краевыми нема; лишъ тымъ судамъ окружнымъ, що урядують въ столиці краю, прислугує назва „краевый“ мѣсто „окружный“.

Въ третій инстанціи ревизи и рекурсы вѣдъ вырокѣвъ и ухвалѣ судѣвъ повѣтовыхъ та окружныхъ, все одно, чи въ другій инстанціи рѣшили судъ окружный, чи высшій судъ краевый, — рѣшає найвысшій трибуналь у Вѣдни. (§§. 1—4).

Хто судоводство виконує вг поодинокихъ судахъ?

Въ судахъ повѣтовыхъ виконує судоводство судя повѣтовый або иншій судя самодѣльный, установленный міністромъ на внесокъ президента высшего суду краєвого. Такихъ самодѣльныхъ судѣвъ може бути бѣльше

въ однімъ судѣ повѣтовѣмъ, а каждый рѣшае самодѣльно про себе придѣленіи ему sprawy. (§§. 5. и 6.).

Въ судахъ окружныхъ (краевыхъ) судоводство выконуютъ сенаты, зложеніи зъ трехъ членовъ. Предсѣдатель такого сенату мае провѣдъ и обширнѣйшіи права при переведеню цѣлои пересправы. Деякіи менше важніи чинности, якъ просьбы о уморенѣ (амортизацію), табулярніи, ексекуційніи та векслевіи sprawy може президентъ суду придѣлити одному членови до самодѣльного полагажджуваня безъ ухвалы сенату.

Въ справахъ торговельныхъ, морскихъ, гѣрничихъ выконуютъ судоводство сенаты торговельніи, гѣрничіи, до котрыхъ входитъ въ мѣсце одного члена фаховый судья горожанскій изъ стану купецкого або изъ знатокѣвъ корабельной плавбы та гѣрництва (§. 7.).

Лишь деякіи нечисленніи sprawy належать передъ сенатъ зъ 10 членовъ (§ 36. зак. організаційного зъ 27. листопада 1896. В. з. д. ч. 217.) а въ особенности про вписъ до выказу судовыхъ завѣдателѣвъ (секвестрѣвъ).

Въ высшихъ судахъ краевыхъ судоводство выконуютъ сенаты, зложеніи зъ предсѣдателя и чотырохъ судѣвъ.

Про судоводство въ найвысшѣмъ трибуналѣ постановить особный статуть. (§. 8.).

Чи суды складають ся лишь зъ самыхъ судѣвъ?

Суды складають ся не лишь зъ самыхъ судѣвъ, але и зъ органѣвъ помѣчничихъ. Такими суть: письмоводцѣ, канцелярія судова и органы выконуючіи.

До всякихъ чинностей, при котрыхъ мае списуватись протоколь, належить прибирати заприсяженого письмоводця. (§. 15.).

Канцелярія судова мае принимати письма, до суду входячіи, выготовляти рѣшеня судовыи, доручувати ихъ и вѣзваня и выконувати иншіи приписаніи чинности (§. 16.). Ближшій постановы заключае розпоряджене про дѣловодство зъ 5. мая 1897. В. з. д. ч. 112., а наводити ихъ ту для браку мѣсця и не конечной потребности знаня нефаховыхъ людей не будемъ.

Для виконування ексекуцій можуть бути установлені окремі урядники ексекуційні, а де їх нема, ексекуцій переводять возній та інші до того призначені органи (§. 17.).

Чи судів і інші органи судові можна від урядованя в деяких справах ухилити?

Так є! а то з двох причин, або судя є виключений від урядованя, або що заходить сумнів о его безсторонности. А виключеным є судя в справах, що дотикають его особисто, т. є. де він сам є стороною, або співуправненым або зобовязаным, дальше де розходить ся о справу жінки, спорднених та посвоячених в простій лінії, а навіть в бочній лінії до четвертого степеня, — в справах прибраних родичів, виховавців, дітей прибраних, вихованців, в справах властедавців, та тих справах, де судя в першій інстанції вже раз рішав. (§. 20.).

Судя виключений сам повинен о причині виключеня увідомити свого начальника (§. 22. зак. організ.). Але і кожда сторона може домагатись ухиленя судії в тій суді до котрого складу він належить.

Коли ходит о ухиленя судії сторонничого, належить внесок ставити не вдаючись в розправу, бо инакше внесене не буде узгляднене. (§. 22.).

Внесене на ухиленя судії при суді повітовім рішає суді окружний (краевый), а призначає инший суді повітовий (§. 30.), — а при трибуналах той самі трибуналь, а лиш як бы цільний мав бути ухиленый — в тоці інстанції высшій суді. (§. 23.).

Рішеня, допускаючого ухиленя не можна оспорювати ніяким правным средством. (§. 24.).

Ті самі постанови відносять ся також до писемоводців і урядників канцелярійних та виконуючих, лиш що рішене о ухиленю належить до начальника суду. (§. 26.). И они обовязані донести своему начальникови о причині виключаючої их від урядованя. (§. 27.).

Які обставини впливають на означене приналежності якогось суду?

Дві обставини мають головний впливъ на означене, котрый судъ має бути приналежнимъ до рѣшеня якоїсь справи, а то: 1) мѣсце осѣдку суду, а 2) предметъ самої справи, о що розходиться ся.

Осѣдокъ суду тому такъ важный, що кождый судъ має чинности урядовї виконувати лишъ въ области, ему придѣленїй (§. 32.), а лишъ вынятково може переступити границѣ своєї области въ наглыхъ випадкахъ, въ котрыхъ грозить небезпечнѣсть проволоки або якъ чиннѣсть вѣдбуваєсь на границі областей (§. 33.). Особы, мешкаючі въ области якогось суду, суть подсудными того суду.

Приналежнѣсть суду зъ огляду на осѣдокъ суду а взглядно на мѣсце замешканя особы называєсь приналежностію мѣсцевою.

Але не лишъ саме замешканє рѣшає о приналежности. Такожъ рѣдъ справи має ту свою вагу. Деякі справи належать до суду повѣтового, деякі до окружного (краєвого), деякі до сенату торговельного и т. п. Приналежнѣсть така зъ огляду на предметъ справи, на рѣчь, называєсь предметовою, рѣчевою. Судъ, що має переводити яку справу, мусить тому бути и мѣсцево и рѣчево приналежнимъ.

Судъ, котрый розібчє справу яко приналежний, має справу ту перевести до кѣнца, хотяй бы опѣсля змѣнились обставини, вплинувшї на означене приналежности. (§. 29.).

Але зъ причинъ догѣдности може высшїй судъ краєвий призначити въ своїй области иншїй судъ рѣвного рода, а найвысшїй судъ у Вѣдни може вызначити иншїй судъ зъ другого округу высшого суду краєвого (§. 31.). Такъ само найвысшїй трибуналъ признає оденъ судъ рѣчево приналежний до переведеня якоїсь справи, для котрой годѣ опредѣлити суду мѣсцевоприналежного. (§. 28.).

*

Хто покликаный до виконуваня чинностей судейскихъ ?

Выше була згадка, що чинности судейскій має при повѣтовѣмъ судѣ виконувати самодѣльный судя, а при кождѣмъ такѣмъ судѣ може пѣсля потреби установленыхъ бути кѣлька такихъ судіівъ.

При окружныхъ судахъ порѣшене справъ належить до сенатѣвъ и тому суды тѣ называютъ ся вѣдѣ латинскаго слова такожъ колегіяльными. Однакъ деякі справи меншой ваги въ окружныхъ судахъ полишені такожъ до рѣшеня або президентови суду, або пресѣдателю сенату або судіівъ вѣдпорученому т. е. до того вѣдѣ сенату вызначеному (§§. 34., 35.).

Якъ якій судъ не може виконати якои чинности въ своѣмъ окрузѣ, бо чинность належить перевести въ окрузѣ иншого суду, тогдѣ має упросити той другій судъ о виконанѣ, а той другій судъ называець „вѣзваный“. Всѣ суды иншой державы мають собѣ взаимно правнои помочи удѣляти. (§§. 36., 37.).

Хто має дбати о те, щобъ лишь принадлежный судъ судивъ ?

Каждый судъ, до которого входитъ якась справа чи то судоводства спорового чи неспорного, має самъ зъ уряду провѣривати, чи справа та принадлежитъ до него. Въ спорахъ мѣродатными суть дані, подані въ тѣмъ взглядѣ позовникомъ въ першѣмъ письмѣ; въ поступованю неспривѣмъ, екаекуційнѣмъ и конкурсовѣмъ судъ не вязаный тыми даными (§. 41.).

Зъ того выходитъ, що каждый, хто удаець до суду зъ якою справою, має попередѣ всего самъ добре розбзнати, до которого суду ему слѣдуе удалъ, бо инакше судъ неприналежный, до которого бы удавъ ся, зверне му подане, а тымъ самымъ може удаючій ся до него неразъ потерпѣти значну страту.

Судъ орѣкае свою неприналежность и неважность попередного поступованя :

1) Коли окажеться, що справа взагалѣ не належить до судоводства нашої державы або до звычайныхъ судѣвъ.

2) Коли розпочато справу въ поступованю неспоробѣмъ, а она до тогожъ не принадлежить.

Въ обохъ тыхъ випадкахъ оречене неприналежности може наступити и въ высшій инстанціѣ, а що до першого випадку и по правосильности рѣшеня судового. (§. 42.).

3) Крѣмъ тыхъ двохъ випадкѣвъ судъ, до котрого удаєсь сторона зъ позовомъ, коли уважає себе зъ иншихъ причинъ, н. пр. мѣсцево або предметово неприналежнымъ, вѣдкѣдає позовъ той, не вызначаючи навѣтъ розправы. А якъ бы судъ на разѣ не запримѣтивъ свои неприналежности а вызначивъ розправу, тогдѣ може узнати свою неприналежность вже толькы на замѣтъ пѣзованого. Однакъ є випадки, де судъ и пѣдчасъ розправы самъ зъ уряду має оречивъ неприналежнымъ, а то тогдѣ, коли позовникъ удавъ ся до такого суду, котрый навѣтъ за згодою обохъ сторѣнъ не може статись приналежнымъ. (§. 43.).

За згодою обохъ сторѣнъ не може звичайный судъ статись приналежнымъ, коли стороны хотять справу, що взагалѣ не належить до суду, пѣддати судоводству звичайного суду, або справу, що належить до суду повѣтового, пѣддати пѣдъ судъ окружный (краевый), або справу, що належить до загального судоводства, передати торговельному, морскому судови, взглядно сенатови, або справу, належачу выключно до суду окружного (краевого) вѣдати судови повѣтовому. (§. 104.).

Але якъ судъ окружный (краевый) узнасть свою предметову приналежность, то рѣшеня такого не можна оспорювати зъ той причины, що до рѣшеня справы той має бути приналежнымъ судъ повѣтовый. (§. 45.).

4) Въ поступованю неспоробѣмъ, езекуціѣнѣмъ и конкурсовѣмъ має судъ всегда уважати на свою приналежность; а якъ запримѣтити неприналежность свою, сейчасъ вѣдступити справу до приналежного суду. (§. 44.).

Щобы запобѣгти спорамъ о приналежность суду, становить законъ (§. 46.), що оречене кожного суду про свою предметову приналежность або неприналежность обовязує всѣ инші суды нашої державы. Тымъ способомъ запобѣгне ся той недогдности дотеперѣшной практики, що оденъ судъ не оглядавъ ся на ухвалы другого,

и кождый про себе могъ речи въ какойсь справѣ свою непринадлежность, а сторона не знала, до которого суду ѣй властиво удаваться.

Якъ бы мимо того мѣжь двома судами першої инстанціи повставъ спѣръ про принадлежность, рѣшати має спѣбный ихъ высшій судъ. (§. 47.).

2. Про судоводство въ справахъ спѣбныхъ.

А) Зѣ взгляду на принадлежность предмету (рѣчеву).

Якѣ справы належать до повѣтового суду?

До суду повѣтового належать:

1) споры до 500 злр. а. в., т. в. коли позовникъ домагає ся грошей до 500 злр. а. в. або иного предмету вартости до 500 злр. а. в., а спѣръ той по своѣй якости не належить выключно до окружного суду;

дальше безъ огляду на вартѣсть предмету спору:

2) о вѣтѣвство дитины неправого ложа та о законній обовязки удержаня такой дитины и вѣдшкодованя матери;

3) о установлене або спростоване границъ, о служебнѣсть мешканя и вымовы;

4) о непоковне посѣданя (провізорія);

5) споры зѣ договору о наемѣ або о спѣлку зѣ плодѣвъ земскихъ (крѣмъ спорѣвъ о важнѣсть такого договору та о чиншѣ надѣ 500 злр.) дальше споры зѣ выповѣди, передачи або переѣму, якѣ и взагалѣ полагаджуване просьбѣ про судову выповѣль, або про наказъ на передачу або переѣмъ выарендованыхъ та вынаятыхъ и на спѣлку взятыхъ предметѣвъ, споры о задержане движимостей, внесеныхъ наймоѣмцемъ або иншими особами на предметъ найму;

6) споры зѣ договорѣвъ службовыхъ и наемныхъ мѣжь службодавцами а наймитами, мѣжь господарями рѣбными и лѣсовыми а ихъ помѣчниками або денными зарѣбниками, мѣжь посѣдачами гѣрничихъ копалень та

всякими иными службоводавцами а ихъ дѣловодцами, помѣщиками, робѣтниками або учениками, — всѣ тѣ споры о скѣлко пѣсля ишихъ приписѣвъ (промысловыхъ, службовыхъ) належать до судоводства звычайныхъ судѣвъ а особливо пѣсля розпор. мініст. зъ 7. грудня 1856. В. з. д. ч. 224. и зъ 15. марта 1860. В. з. д. ч. 73., коли не внесені були пѣдчасъ, якъ вѣдношене службове ще трѣван, або по укѣнченю службы черезъ 30 день, бо тогдѣ належать ще до політичної власти;

7) споры мѣжь вѣзниками, господарями гостиниць, властителями судна, корабельниками, сплавниками а по дорожными, гѣстями, приказниками сплавникѣвъ зъ огляду на те пѣдношене;

8) споры зъ причины хвѣь худобы. (§. 49.).

Якія справы належать до судѣвъ окружныхъ (краевыхъ)?

До судѣвъ окружныхъ (краевыхъ), котрі называются такожъ трибуналами першої инстанціи, належать всѣ споры, які не належать до повѣтовыхъ судѣвъ. Але выключно до нихъ належать споры:

1) про узнане або оспорене праволѣжного походженя дитины;

2) про незгѣдний розвѣдъ (сепарацію), про роздѣль або уневажене супружія;

3) про домаганя, не чисто мастковѣ, проходячі зъ взаеминъ мѣжь супругами або мѣжь родичами а дѣтьми;

4) про наступство повѣренности або про инші домаганя зъ повѣренности;

5) зъ ленна.

Що належить до суду або сенату торговельного?

До торговельного суду або торговельного сенату окружного (краевого) суду належать справы по надѣ 500 алр. а. в.:

1) коли зъ причины еднанъ (интересѣвъ) торговельныхъ пѣзванымъ в спѣлка торговельна або купецъ, вписані въ реестръ торговельный, якіи веде кождый тор-

говельный судъ взглядно сенатъ, або коли пбзванымъ е зареєстроване заробкове и господарске стоваришене;

2) коли вынесено спбръ зъ причины торговельныхъ справъ, вычисленыхъ въ §. 39. закону запроваджуючого законъ торговельный т. в. зъ причины продажи торго- вельного пбдприємства, зъ причины уживаня фїрмы и т. п.

Безъ огляду на вартбсть предмету спору належать до торговельного суду (сенату) справы:

1) векслевй;

2) задля охороны и уживаня марокъ, взбрцввъ, моделввъ и привилввъ;

3) морскй, о скблько не належать яко зъ найму услугъ до суду повѣтового. (§§. 51. и 52.).

Въ спорахъ гбрничихъ принадлежnymъ е дотычный гбрничй сенатъ окружного (краевого) суду. (§. 53.).

Якъ обчисляе ся вартбсть предмету спору?

Зб взгляду на принадлежнбсть суду дуже важною е вартбсть предмету спору; чи она выносить низше чи выше 500 злр. а. в., бо спору низше 500 злр. належать до повѣтового суду, а выше 500 злр. до окружного (краевого).

Рѣшаючою е хвиля внесеня позову (§. 54.), а мѣрдатною що до приналежности е сума грошева або вартбсть предмету, якои въ позовѣ позовникъ домагае ся. (§. 56.).

Не вчисляе ся въ те домаганя приросту, вбдсотокъ, шкоды, коштовъ и т. п., а лишь саму истину (капиталь); а якъ въ однбмъ позовѣ е кблька домагань, то счисляе ся капиталъ тыхъ домагань. Коли позовникъ домагае ся якоисъ рѣчи, выкованя роботы, свѣдченя и т. п., а не жадае въ замѣнъ за нихъ певной сумы грошевой, обовязанй подати вартбсть той рѣчи, роботы и т. т. (§§. 55.—59.), а вартбсть та обовязуе такъ судъ якъ и противника. (§. 60.).

Въ позовахъ, де розходить ся о право побору вбдсотокъ, рентъ, оочввъ на вѣчный часы, обчисляе ся вартбсть того права въ той способъ, що однорбчный поббръ множить ся 20 разбвъ; якъ же часъ побору не е означенй

або доживненный, множить ся однорбчнй поббръ 10 развъ; при означенмъ часъ побору множить ся однорбчнй поббръ числомъ лтъ означенного часу, але наиббльше 20 развъ.

Такъ само, коли спбрнымъ е, чи вдношене найму и аренды е важнымъ, обчисляе ся сума за весь часъ спбрной аренды або найму, а сума та уважавь за вартбсть предмету спору. (§. 58.).

Коли бы сторона подала за високу вартбсть предмету спору и черезъ те справа належала бы до окружного суду (надъ 500 злр.), то окружный судъ може зъ уряду провѣрити вартбсть ту на коштъ позовника, а справу вѣдступити до повѣтового суду. При недвижимостяхъ буде судъ за пѣдставу оцѣнки вартости брати вартбсть таку, яку пбсла приписавъ урядъ податковый бере при вымѣрѣ належитостей вѣдъ перенесеня тыхъ недвижимостей (§. 60.) т. е., при недвижимостяхъ, пѣдлежаючихъ податкови грунтовому 70 кротный рбчнй податокъ грунтовой, а при недвижимостяхъ, пѣдлежаючихъ домово-чиншовому податкови 60 кротный рбчнй тойже податокъ.

Тому то вносячи позовъ до окружного (краевого) суду належить на те добре дивитись, щобъ вартбсть предмету спору не була подана за висока, бо инакше самъ позовникъ наразить ся на кошты доходженя правдивой вартости, а крбмъ того потерпитъ и на часъ.

Б) Збъ взгляду на принадлежнбсть мѣсцеву.

Пбсла чого означуе ся принадлежнбсть мѣсцева и яка буває та принадлежнбсть?

Мѣсце замешканя якоисъ особы узасадняе ви пѣдсуднбсть мѣсцеву за гальну (§. 65.—66.), то значить особа, котра мешкае въ мѣсцевости, належачбй до якогось суду, пѣдлагае, „е пѣдсудна“ тому судови, коли вѣнъ и рѣчево е до порѣшеня той sprawy принадлежнмъ. Такъ н. пр. мешканецъ Львова, пѣзванный о рѣчь або о суму грошеву до 500 злр. а. в., належить до повѣтового суду у Львовѣ, а той самый мешканецъ, пѣзва-

ный о рѣчь або суму грошеву надъ 500 злр. а. в., належитъ до кравого суду у Львовѣ.

Якъ яка особа не мае сталого осѣдку въ нашѣй державѣ, можна ю позывати пѣсля еи кождоразового мѣсяца побуту; а якъ бы и ту вже не перебувала, пѣсля еи остатного мѣсяца замешканя або побуту (§. 67.).

Для осбѣ войсковыхъ и жандармеріи пѣдсудность узасадняе ся мѣсцевостію ихъ залогі. (§. 68.).

Жѣнка навѣтъ малолѣтна иде за пѣдсудностію чоловіка своего, якъ довго подруже не е розведена, розлучене або смертію мужа знесеве (§. 70.), а дѣти чи то рѣдній, чи управненій або прибраній идуть ажъ до свои власновольности за пѣдсудностію вѣтця (§. 71.), лишь дѣти неправого ложа пѣдлагають ажъ до свои власновольности пѣдсудности матери (§. 72.).

Пѣдсудность скарбу державного (фіскусу) кравого, громады, спѣлки торговельной, фонду, церкви, приходства и ивнихъ осбѣ моральныхъ иде пѣсля осѣдку орґану, заступяючого скарбъ державы або краю, начальства громады, заряду спѣлки и т. д. (§. 74., 75.).

Але крѣмъ тои загальной пѣдсудности мѣсцевой законъ устанавляе ще осбѣну пѣдсудность, а та може бути або выключна або пѣсля выбору.

Выключна осбѣна пѣдсудность установлена е для слѣдующихъ справъ:

1) Справы супружній, о розвѣдѣ, роздѣлѣ, уневаженеве супружя и ившій не чисто маетковій справы належать до того суду, въ котрого окрузѣ супруги мали свое послѣдне слѣбне замешкане. (§. 76.);

2) о права спадковій, о домаганя зъ записѣвъ або ивнихъ розпоряджень, о довги спадковій належить вносити позовъ передъ признанемъ спадщины до суду спадкового; — о подѣлѣ же спадщины слѣдуе позывати навѣтъ по признаню спадщины лишь передъ судомъ спадковымъ, (§. 77.);

3) позы судіивъ самодѣльныхъ и противъ нимъ належить вносити до окружного (кравого) суду; позы же президентѣвъ судѣвъ окружныхъ (кравыхъ) и противъ нихъ належить вносити до сумежныхъ окружныхъ судѣвъ, (§. 79.);

4) позы о вѣдшкодованѣ задля нарушеня правного, доконаного урядникомъ судейскимъ въ выконуваню урядованя, належить вносити до того вышого суду краєвого, въ которого округѣ в положеный судъ той, що выекликавъ самъ правне нарушене, або которого вѣдпоручникъ причинивъ ся до того нарушеня, (§ 80.);

5) всякѣ спору о рѣчеве право (власности, служебности и т. д.) до недвижимости, о увѣльнене або знесене такого права, о подѣль, о спростоване границь, о нарушене посѣданя (провізорія) належить вносити до того суду, въ которого повѣтѣ, округѣ, лежить та недвижимость; а котрѣ зъ тыхъ спорѣвъ належати будуть рѣчево до суду повѣтового або до окружного, знаємъ вже зъ попередного уступу; а якъ ходитъ о служебнѣсть до суду недвижимости служебной або обтяженою (§. 81.), зъ позвома тымъ можна злучити домагане о заплату довгу; а якъ ходитъ о вымазане права заставу, можна домагатись узнаня, що довгъ не истнуе, (§. 91.);

6) позы о нарушеня посѣданя правъ водныхъ мае вноситись до того суду повѣтового, въ которого повѣтѣ наступило нарушене, (§. 82.);

7) спору о наймъ и аренду належать до того суду, въ которого повѣтѣ лежить предметъ найму, а то якъ знаємъ зъ §. 49., до суду повѣтового, (§ 83.);

8) якъ бы яка рѣчь лежала въ кѣлькохъ повѣтахъ або на граници кѣлькохъ повѣтѣвъ, або якъ бы въ однѣмъ позвѣ домагано ся о такій жаданя, котрыхъ можна доходити въ рѣжныхъ судахъ, тогдѣ позовъ можна внести въ котрѣмъ будь зъ тыхъ судѣвъ. (§. 84.).

Осѣбна пѣдсуднѣсть зъ выбору установлена в въ такихъ осѣ випадкахъ:

1) робѣтниківъ ремѣсничихъ и фабричныхъ, учениковъ и ввагалѣ особы, задержуючѣ ся въ якѣйсѣ мѣсцевости на довше треваючѣ побути, можна въ судѣ, до которого та мѣсцевѣсть належить, позывати о маетково-правнѣ домаганя, коли лишъ тѣ особы суть способными до правованя, (§. 86.);

2) посѣдачѣвъ копалень, фабрикъ, предприятийъ торговельныхъ та промысловыхъ можна въ справахъ спѣрныхъ, вѣдносачихъ ся до ихъ осѣбныхъ осѣлостей

(філій), позывати вт судѣ тои особнои осѣлости, хочь бы они тамъ не мешкали самѣ; а такъ само можна позывати господарѣвъ, чи то властителѣвъ чи ужитковникѣвъ або арендарѣвъ въ тѣмъ судѣ, въ котрого повѣтъ лежить се господарство, коли справа спѣрна дотычить вѣдноснѣ правныхъ того господарства, а на господарствѣ тѣмъ побудованѣ суть будинки мешкальнѣ або господарскѣ, хотяй бы господарь самъ не мешкавъ навѣтъ на тѣмъ господарствѣ, а господаривъ черезъ заступника, (§. 87.);

3) коли заключено письменный договоръ, а въ нѣмъ умѣщено постанову, що мѣсцемъ выкованя договору есть якась мѣсцевѣсть (а не замешкане довжника), и що такожь о всѣ спору зъ того договору можна тамъ позывати, то спору о истнованѣ вартости того договору, о выкованѣ, знесенѣ его, о вѣдшкодованѣ зъ причины ненадежитого або цѣлковитого несповненя его, можна вносити такожь въ судѣ мѣсцевости условленого выкованя. Лишь при договорахъ мѣжь промысловыми торговцями не вымагае ся тои вымовы на письмѣ; выстарчае, коли торговельникъ приймае присланный му рахунокъ (фактуру), на котрѣмъ стоявъ дописокъ, що заплата мае наступити въ якимсь мѣсци, и що тамъ можна такожь позывати, — а торговельникъ безъ закиду принявъ той рахунокъ, (§. 88.);

На тѣй самѣй засадѣ можна позывати всѣхъ зъ векслю зобовязаныхъ въ мѣсци заплаты векслю (§. 89. и 93.);

4) позы о свѣдченя, залагаючѣ зъ якогось грунтового тягару, можна вносити противъ посѣдача обтяженного грунту въ судѣ обтяженного того грунту, (§. 91.);

5) позы о нарушенѣ посѣданя движимостей можна вносити въ судѣ того повѣту, де наступило занепокоене посѣданя, (§. 92.);

6) коли однимъ позвомъ позывае ся кѣлька особъ яко участникѣвъ спору, а они подлягають загальнѣй подсудности рѣжныхъ судѣвъ, тогдѣ можна позывати всѣхъ въ котрѣмъ будь зъ тыхъ судѣвъ, (§. 93.);

7) коли якась рѣчь або право е спѣрна мѣжь двома особами, а третя особа выступае зъ претенсіями до тои рѣчи або права (интервенція головна), то та третя особа

може позывати тамтѣ двѣ першій особы въ томъ судѣ, де они правують ся, якъ довго право мѣжь ними не-скѣбчене, (§. 94.);

8) коли въ якѣмъ судѣ веде ся спѣръ, котрый уст-ною розправою ще не е законченый, а пѣзванный намѣ-ряе выступити противъ позовника зъ окремою скаргою (позовъ взаємный), то той взаємный позовъ може вѣнѣ внести въ судѣ першого спору лишь тогдѣ, коли бы до-магане взаємне стояло въ звязи зъ домаганемъ першого спору, або надавалось до вырѣшаня, або якъ бы ходило о те, щобъ ствердити, чи истнуе вѣдношене правне або право въ першѣмъ процесѣ оспорене, а вѣдъ стверженя того залежало порѣшене першого спору, — крѣмъ того же якъ бы той взаємный спѣръ не бувъ такій, що навѣтъ выразною умовою сторѣнъ не можна бы пѣддати го пѣд-судности суду першого процесу (§. 96.);

9) ремѣсникамъ, крамарямъ, властителямъ гостин-ницъ, корабельникамъ, вѣзникамъ, промысловцямъ, че-лядникамъ, помѣчникамъ, слугамъ та иншимъ платнымъ робѣтникамъ, въ кѣнци приватнымъ учителямъ прислу-гуе право доходити своихъ домаганъ за доставлену ро-боту и товаръ, за высвѣдченій услуги и выробы черезъ 90 день по послѣднѣй доставѣ або свѣдченю въ судѣ по-передного замешканя вѣдбирателя або замавляючого ро-боту, котрый тымчасомъ переселивъ ся до иншого повѣту (§. 97.);

10) якъ яка особа не має мѣсця замешканя въ на-шѣй державѣ, але має ту яке майно або предметъ спо-ру, то можна ю позывати въ судѣ принадлежнѣмъ пѣсля положеня майна або предмету спору; те саме вѣдносить ся до заграничныхъ закладѣвъ, спѣлокъ, товариствъ, фѣрмъ, лишь що ихъ можна позывати такожь тамъ, де находят ся въ нашѣй державѣ постѣйне ихъ заступство (§. 99.).

У всѣхъ що ино вычисленыхъ 10 випадкахъ пѣд-суднѣсть мѣсцева е зъ выбору, бо позовникови при-слугуе право пѣзаного запѣзвати або передъ загалный судѣ замешканя пѣзаного, або власне для выгоды влас-ной позовника передъ той судѣ зъ выбору. Пѣдсуднѣсть зъ выбору е добродѣйствомъ для позовника и взагалъ

змѣряе до скорого зреалізованя домаганя позовника черезъ той судъ, котрый ему е звѣсний и звичайно буде найближе до мешканя его положеный. Выбѣрь суду полишений е позовникови, а довершений зъ дорученемъ позву пѣзаному (§. 102.) опѣсля позовникъ вже не може змѣнити суду.

Зъ випадковъ выше вычисленыхъ найважнѣйшимъ е випадокъ пѣдъ 3) вказаный. До теперь дуже часто лучалось, що несовѣстнѣ агенты або купцѣ потягали нашихъ людей до судѣвъ далеко по за границѣ нашего краю (н. пр. до Вѣднѣ, на Мораву) на той пѣдставѣ, що при замовленю якого товару, машины и т. п. въ рахунку стояло дописане, що заплата має наступити у Вѣднѣ або де тамъ инде, а чоловікъ нашъ приймаючи рахунокъ противъ тому не робивъ нѣякого замѣту. Пѣсля нового права пѣддати ся пѣдсудности иншого а не загального мѣсцевого суду е можливо лишь на письмѣ (а выемково у купцѣвъ черезъ приняте рахунку). Тожъ нашѣ люде пѣдписуючи якій будь договоръ письменный повиннѣ для осторожности домагатись, щобъ вписане було, що выключаетъ ся пѣдсудность всякого иншого суду, крѣмъ загального мѣсцевого, т. е. крѣмъ суду замѣшканя пѣдписуючого довжника; а якъ бы въ договорѣ стояло, що довжникъ обовязуе ся платити довгъ въ иншѣй мѣсцевости, повиненъ нашъ чоловікъ домагатись, щобъ вычеркнути уступъ де пѣддае ся пѣдсудности чужого, далекого, а не своего суду. А якъ бы мимо вѣритель запѣзавъ довѣрника передъ иншѣй судъ, належить на першѣмъ терминѣ закинути неприналежность суду, бо инакше судъ неприналежный ставъ ся принадлежнымъ (§. 104.).

Чи можна собѣ судъ выбирати ?

Такъ е! стороны могутъ письменно пѣддати ся пѣдсудности иншого, мѣсцево неприналежного суду, але умова така може водноситись лишь до якогось стало означеного спору або до спорѣвъ зъ якогось вѣдношеня правового, выразно означеного, а не може становити, що справы, пѣдпадаючі повѣстовымъ судамъ, маюгъ бути по-

рѣшевіи судами окружными и на вѣдворотъ, дальше, шо справы загального судоводства мають порѣшатись въ судѣ торговельномъ (або сенатѣ). (§. 104.).

3. Про судоводство въ справахъ неспорныхъ.

а) *Пересправа спадкова.*

Спадщины признавати покликаний в повѣтовый судъ, а лишъ, коли до спадщины належать добра табулярній або изъ звязи громадской вылученіи — судъ окружный або кравый той, въ котромъ помершій мавъ свою загальну подсудность въ справахъ спорныхъ т. в. де бувъ замешкалый, або перебувавъ; а якъ бы померъ за границею, де послѣднего разу перебувавъ; а якъ бы то не було вѣдомымъ, — де мавъ мастокъ. (§. 105.).

б) *Опѣка и курателя.*

Опѣкунѣвъ та кураторѣвъ устанавляти и взагалѣ власть опѣкунчу и курательну справувати — покликаний в той повѣтовый судъ, котрого подсудности подлягае въ справахъ спорныхъ малолѣтець чи поручинець. До судѣвъ окружныхъ (кравыхъ) належить лишъ:

1) призовувати або вѣдмавлати внескови на продовжене вѣтцѣвской власти або опѣки, на установлене або внесене курателѣ задля божевольности або глуповатости або задля марнотравства;

2) порѣшати ухвалы повѣтовыхъ судѣвъ шо до полагодженя просьбъ о прибрание дитины;

3) зѣзвалати на ухвалы судѣвъ повѣтовыхъ, котрыми призовуе ся або вѣдмавляе просьбѣ о управеснене несправолѣжной дитины ласкою монаршою;

4) затверджати продажъ недвижимостей малолѣтцѣвъ або поручинцѣвъ. (§. 109).

Однакъ, коли малолѣтцѣ або поручинцѣ набули въ спадщинѣ добра табулярній або обшары, вылученіи зъ звязи громадъ, або якъ малолѣтцѣ та поручинцѣ самі мають або набувають такі добра, власть опѣкунча та

курательна належить до окружного (краєвого) суду (§. 110.).

Приналежний судъ оп'якуничій або курательный може въ интересъ своихъ поручинцѣвъ на внесокъ або зъ уряду за призволомъ вышного суду краєвого а взглядно найвышого трибуналу цѣлковито або въ якійсь часті переказати иншому судови надзоръ и старане надъ особою поручинця або взагалъ выконуване власти оп'якуничою та курательною, коли н. пр. малолѣтець переселить ся далеко зъ повѣту оп'якуничого суду. (§. 111.).

в) *Прибранє дѣтей и управленє неправесныхъ дѣтей.*

До сповудѣлу при прибраню дѣтей та при управленю неправыхъ дѣтей до усунєня перепони супружон по смерти вѣтця покликанымъ в судъ оп'якуничій або курательный; а якъ нема ще тогожъ установленого, той судъ повѣтовый, въ котрѣмъ прибранный отецъ (або мати) та отецъ неправи дитины має свою загальну пѣдсудибсть въ спбрныхъ справахъ (§. 113.).

г) *Добровльный розвѣдъ и роздѣлъ.*

До призволеня на добровльный розвѣдъ супружя (сепарацію вѣдъ столу и ложа) та на роздѣлъ по мысли §. 122. в. ц. принадлежний в судъ повѣтовый, въ котрѣмъ супругъ має свою загальну пѣдсудибсть. О сполуцѣ розведеныхъ супруговъ можна увѣдомити и той повѣтовый судъ, въ которого повѣтѣ мешкають сполученіи супруги, а судъ той повѣдомитъ о наступившій сполуцѣ тамтой судъ, що призоливъ на розвѣдъ (§. 114.).

д) *Уморенє грамотъ.*

До переведєня амортизаціи (уморєня) загнувшихъ листѣвъ державныхъ и иншихъ цѣнныхъ кредитовыхъ паперѣвъ принадлежний в той судъ окружный (краєвий), въ которого осѣдку ведуть ся дотычнїи книги кредитовїи.

Векслѣ уморювати має судъ окружный мѣсяца заплаты.

О скільки що до вишніх грамот нема особливихъ приписовъ, належить о уморене просити той повѣтвый судъ, де просячій має свою загальну підсудність въ спірнихъ справахъ. (§. 115.).

е) *Справи рѣчеві.*

До судбъ повѣтвыхъ належать: доконувати оглядини и описъ стану рѣчи при помочи знатокбъ, инвентоване, оцѣнене, продажъ, заведење завѣдателя и випі чинности рѣчеві. Лишь якъ чинности тї треба выконувати що до дбръ табулярныхъ, ленныхъ, обшарбъ двѣрскихъ, зъ громадъ вылученыхъ, належить выконуване до окружныхъ (краевыхъ) судбъ. (§. 117.).

з) *Ведене книгъ грунтовыхъ.*

Книги грунтові мають вести:

1) що до дбръ табулярныхъ (т. е. давныхъ домінікальныхъ) окружній (краеві) суды, въ котрыхъ окрузѣ тї добра лежать;

2) що до недвижимостей въ околѣ мѣсть, що суть осѣдкомъ окружныхъ (краевыхъ) судбъ, тї же суды;

3) що до всѣхъ вишніхъ недвижимостей, повѣтвій суды, въ котрыхъ повѣтъ лежать тї недвижимости. (§. 118.).

Суды тї называють ся гіпотечными. До нихъ належить вносити судову выповѣдь претенсій (вѣрительностей), въ книгу грунтову вписаныхъ, если зреализоване вѣрительности може наступити доперва по выповѣди капитала. (§. 119.).

ж) *Свѣдоцтво веденя книгъ торговельныхъ.*

Свѣдоцтво, якъ купецъ або фірма купецка веде свои книги торговельні, має выставляти окружній (краевый) судъ, а сли купецъ чи дотычна фірма має осѣдокъ деінде, то дотычний повѣтвый судъ.

- л) *Легалізація вѣдписѣвъ та пѣдписѣвъ и принимане за-вѣщань.*

Кождый судъ повѣтовый може удостовѣрювати пѣдписы, провѣрювати вѣдписы грамотъ та принимати въ судовой переховокъ завѣщаня.

III.

Законъ зъ 1. сѣрпня В. з. д. ч. 112. заводячій уставъ цивільного процесу (процедуру цивільну).

Законъ сей складає ся зъ 35 артикулѣвъ и даєть ся пѣсля того, о чѣмъ постановляє, розрѣзнити на пять частей.

Часть перша обѣймає арт. I., II., LIV. и LV., въ котрыхъ заключає ся загальна постанова, що нова процедура цивільна входить въ житє найпѣзнѣйше 1. сѣчня 1898 р., а то вразѣ зъ симъ закономъ, заводячимъ ту нову процедуру. Лишь арт. XIII. до XXVI. сего послѣднего закону про биржеві розѣємні суды ввѣйшли въ житє зъ днемъ оголошеня, 9. сѣрпня 1895 р.

Дальше становлять арт. I. и II., що зъ днемъ 1. сѣчня 1898 тратять силу обовязкову всѣ законні постановы, котрі на ново збѣтали управильненій симъ закономъ, заводячимъ нову процедуру та самою тою процедурою, — та що, если де въ якихъ законахъ, розпорядженяхъ, статутахъ товариствъ покликуюано ся на давні поступованя письменні, устні, сумаричні, багательні, вѣдъ часу правосильности новой процедуры належить примѣнювати лишь ту нову процедуру.

Друга часть обѣймає арт. III. до XII., въ котрыхъ вычислено, котрі законні процесові приписы скасовані новою процедурою, а котрі и на дальше позѣстають въ силѣ.

Скасованыхъ всѣхъ не вычисляєсь, бо и такъ є загальна постанова арт. I., що все те скасоване, що управильняє ся новою процедурою та симъ закономъ; але мимо

того въ арт. III.¹ наведено ще выразно яко скасованій приписы 1) патенту зъ 1. падолиста 1781 про поступоване въ судахъ гѣрничихъ, 2) патенту зъ 9. цвѣтня 1782 и мѣнѣст. розпор. зъ 25. сѣчня 1850 та зъ 18. липня 1859 про поступоване въ спорахъ торговельныхъ и векслевыхъ.

Натомѣсть докладно вызначено тѣ постановы, що и на дальше позбѣтають въ силѣ. Є ихъ 28, а именно:

арт. IV. 1) про заступство державы и фондѣвъ, нею завѣдуваныхъ або дотованыхъ черезъ прокураторію скарбу (фіскусъ);

2) про судове заступство громадъ, епѣлокъ, стоваришень, касъ братскихъ и запомоговыхъ;

3) про тарифу адвокатску (зак. зъ 26. марта 1890. В. з. д. ч. 58.);

4) про установлене куратора для заставныхъ листѣвъ и частинныхъ записѣвъ довжныхъ (зак. зъ 24. цвѣтня 1874. ч. 48. и 49.);

5) про писарство покутне (§§. 1.—3. и 5. розп. мѣнѣст. суд. зъ 8. червня 1857. ч. 114.);

арт. V.:

6) про ліквідацію и стягане належитостей адвокатскихъ (декр. надв. зъ 4. жовтня 1833. З. з. с. ч. 2633) зъ тымъ доповненемъ, що не тѣлько адвокатъ, але и сторона може домагатись ліквідаціи, а на таке жадане судъ завѣзаве адвоката до предложеня своего рахунку и признасть му належитѣсть навѣтъ, якъ бы адвокатъ не предложивъ рахунку до вызначеного часу;

арт. VI.:

7) про недопустимѣсть доказу зъ присяги сторѣнъ въ спорахъ о супружѣ (§§. 99., 157. и 158. з. ц.) зъ тою зміною, що и переслухане супругѣвъ пѣдъ присягою пѣсля §§. 371 и слѣд. нов. процедур. цив. є недопустиме;

8) про заприсяжене членѣвъ цѣсарского Дому;

9) про потребу завѣдомленя зверхнихъ властей войсковыхъ, органѣвъ автономичныхъ о запѣванку войсковыхъ взглядно повѣтѣвъ та громадъ;

арт. VII.:

10) про узнане деякихъ грамотъ публичными або зрѣвнане деякихъ заграничныхъ грамотъ зъ публичными нашою державы;

*

11) про залежність сили доказової приватної грамоти вбдѣ деякихъ вымогѣвъ (якъ н. пр. §§. 434, 943., 956., 1001., 1178., в. ц., §§. 26., 27., 31. до 34. зак. гіпот., зак. зъ 5. червня 1890. ч. 109. и т. п.);

12) про вымаганя доказу на дату грамоты ;

13) про способъ предложеня торговельныхъ книгъ и наслѣдокъ непредложена ;

14) про предклагане дневникѣвъ торговельныхъ ба-ришбвникѣвъ та первоисбѣвъ нотаріальныхъ грамотъ ;
арт. VIII.:

15) про переслуховане консулярныхъ функціонарѣвъ чужихъ державъ ;

арт. IX.:

16) про выемки, признаніе кредитовымъ закладамъ (арт. II. и IV. а), е) розпор. міністр. зъ 28. жовтня 1865. ч. 110);

арт. XI.:

17) про установленіе терміны и речинцѣ до выпо-вѣди договорѣвъ найму грунтѣвъ, будинкѣвъ и иныхъ недвижимостей, якъ такожь до ихъ передачъ и перейму;

18) про застановлене поступованя судового при пред-ложеню внеску трибуналови державному на порѣшене додатного спору о принадлежність (зак. зъ 18. цвѣтня 1869 ч. 48.);

19) про заряду противъ неправнымъ справкамъ въ справахъ кредитовыхъ (§. 11. 1) зак. зъ 28. мая 1881 ч. 47.);

20) про оспорюване дѣланъ правовыхъ невыплатного довжника (§. 35. зак. зъ 16. марта 1884 ч. 36.);

21) про наслѣды и оспоримбсть оречень властей войсковыхъ на вѣдшкодоване (§§. 1—6., 9. зак. зъ 6. червня 1887 ч. 72.);

арт. XII.:

22) — 27) про рѣшеня суду розъемного въ правовыхъ спорахъ галиц. закладу кредитозого земского зъ своими членами, австр. закладу кредитового для торговлѣ и про-мыслу, пѣвнѣчной желѣзницѣ цѣсаря Фердинанда, австро-угорского банку, робѣтничихъ закладѣвъ обезпеки вѣдѣ пригѣдѣ, касъ хорыхъ, касъ братскихъ, вкѣнци корпора-

цій, закладѣвъ и товариствъ зъ статутами, въ тѣмъ взглядѣ управляючими до рѣшеня деякихъ спорѣвъ;

арт. XL.:

28) про форму запряженя (зак. зъ 3. мая 1868 ч. 33.).

Третья часть заключае въ арт. XIII. до XXVII. приписы про биржеві суды розъемнїй, нашъ народъ необходячїй, и тому ихъ поминаемъ.

Четверта часть въ арт. XXIX. до XLVI. заключае 14 постановъ нестоячихъ зъ собою въ нѣякой звязи, а доповняючихъ приписы процедуры. Они суть ось такїй:

1) XXIX.:

Слова „держава“ або „наша держава“, ужите въ процедурѣ, означае корольства и краѣ, заступленїй въ радѣ державной. Кто не е горожаниномъ той нашей державы, уважаеь за чужинця. Лише войсковїй, принадлежнїй до Угорщины, если выступаютъ у насъ яко позовники, рѣвнують ся зъ тудейшими горожанами що до увѣльненя вѣдъ складаня забезпеки коштѣвъ процесу;

2) арт. XXX. : черезъ выразъ „право цивїльне“ розумѣе нова процедура книгу закона цивїльного, право торговельне, векслеве и всякїй иншїй установы права цивїльного;

3) арт. XXXI. : Если якась сторона хоче домагатисъ вѣдъ своего попередника вѣдшководаня зъ причины, що вѣнъ давъ запоруку, а пѣсля права цивїльного сторона та мае обовязокъ жадати заступства, то обовязокъ той треба уважати яко выповнений заповѣдею спору, а залишене заповѣди мае въ тѣмъ разѣ тї самї наслѣды, якъ бы сторона не жадала заступства *).

4) арт. XXXII. : Приписы о адвокатахъ вѣдносятъ ся такожъ до прокураторїи скарбу;

5) арт. XXXIII. : Адвокатъ, установленный на заступника убогой стороны, може въ процесовѣмъ судѣ жадати

*) Такїй випадокъ нормуе н. пр. §. 931. з. ц. А. набувъ якусь рѣчь вѣдъ Б.; до той рѣчи выступае зъ претенсіями В. — А. мусять спѣрь, ему черезъ В. выточенїй, заповѣсти Б., бо инакше той послѣднїй мѣгъ бы ему А. противставити все тї замѣты, котрї Б. може закинуги В., а котрыхъ А. зъ невѣдомости не подѣвѣь бы въ спорѣ зъ В.

о увбълнене го вбдъ заступства, если уважае, що справа той убогой стороны е свавбльна або безъ выгладу на успбхъ. Если судъ прихилить ся до той просьбы, а заступство адвоката въ тбй справб е конечно, то тымъ самымъ сторона убога тратить право убогихъ. Противъ ухвалб суду, выданбй въ тбмъ взглядб, може сторона навбтъ въ трибуналахъ устно до протоолу заложити рекурсъ;

6) арт. XXXVI.: Додатково до приписбвъ процедуры цивильной про ферій судовй постановляе ся, що до справъ карныхъ, конкурсовыхъ и гipотечныхъ приписы о феріяхъ не мають примбненя, то значить, що справы тб мають бути и пбдчасъ ферій полагоджуванбй, а такбй справы называють ся „феріальными“ (§. 224.).

Крбмъ справъ феріальныхъ, въ процедурб вычисленийъ, мають ся яко феріальнбй трактувати и иншбй справы неспорнбй, если бы вбдложено якогось зарядженя въ нихъ могло выкликати страту для стороны;

7) арт. XXXVII.: заключае зовсбмъ нову постанову, що посбдачъ недвижимости або права рбчевого тратить право, домагати ся въ судбй забороны сусбдови намбреной будовы (§§. 340. до 342. к. з. ц.), если той посбдачъ, завбзванный до будбвляной комисіи, або не явивъ ся, або не вибсъ тамъ нбякихъ замбтбвъ;

8) арт. XXXIX.: Властитель недвижимости або права гipотечного може домагати ся усталеня, що якесь право, котре було заперенотоване, але не збстало усправедливленымъ, не иснуе, та въ случаю користного ореченя просити о замбтку въ книзб гipотечнбй, щобъ запоббчи поновному призволеню пренотаци (§. 48. заг. зак. о книгахъ грунт.);

9) арт. XLI.: Пбсля дотепербшного права процесового опбкуне и куратора потребували призволу суду надопбкуньчого и надкурательного до вказаня въ спорахъ ихъ нелбтцбвъ и поручинцбвъ присяги головной. Понеже въ новбмъ правб процесовбмъ вбдпавъ доказъ присяги головной, а е лишъ переслухане сторббй, то згаданный арт. становить, що до внеску на переслухане сторббй не потребують опбкуны и кураторы призволу суду;

10) арт. XLII. постановляе, якъ має бути вѣдбирание збзнане маетковѣ пѣдъ присягою и въ якихъ випадкахъ ;

11) арт. XLIII. же становить додатково до §. 304. у. ц. пр., що предложене спѣльной грамоты можна позвомъ доходити такожь и въ тѣмъ випадку, коли ще на ту грамоту не покликуюано ся въ якѣмъ процесѣ ;

12) XLIV. становить о приналежности суду процесового або мѣсця належана рѣчи при перевидженю доказу аб знатокѣвъ въ справахъ торговельныхъ ;

13) арт. XLV. заключае тежь ту нову постанову, що если при розправѣ головнѣй пѣднесено бы яке домагане вексельове, перше не доходжене, то зъ огляду на приписы о задавненю вексельовѣмъ, пѣднесене того домаганя на розправѣ рѣвнае ся дорученю позву ;

14) пѣсля арт. XLVI. не можна засидженя або задавненя якогось права, наступившого пѣдчасъ процесу, або по его укѣнченю, пѣдносити противъ тому, хто узыскуе зновлене процесу о то право.

Пята часть заключае переходовѣ постановы на часть, якъ нова процедура начне обовязувати, и рѣшае о впливѣ новой процедуры на старѣй справы.

Засадою е, що въ спорахъ, въ котрыхъ бы внесено оборону або розпочато розправу що до головной справы ще передъ 1. сѣчня 1898, має спѣрѣ порѣшитись по приписамъ давной процедуры ; противно же, де передъ 1. сѣчня 1898 не була бы внесена оборона або не розпочалась бы розправа въ справѣ головнѣй, тамъ судъ зъ уряду має по приписамъ новой прецедуры вызначити день судовый до устной розправы (арт. XLVII.).

Те саме вѣдносить ся до поступованя наказового, вексельового и въ справахъ найму. Де на замѣты противъ наказови-заплаты або безпеки та противъ выповѣди або наказови перенятя або передачи предмету найму не вызначено розправы передъ 1. сѣчня 1898 або де тѣ замѣты внесено по 1. сѣчня 1898, тамъ справа має порѣшатись вже по приписамъ новой процедуры (арт. XLVIII.).

Однакъ, хочъ бы справа давна мала порѣшитись по приписамъ давной процедуры, вѣльно обомъ сторонамъ згодитись на нову процедуру, а тогдѣ справа вѣдступае ся до порѣшеня судови, властивому пѣсля новой нормы

юрисдикційної (арт. XLIX.); а той судъ відповідно до приписівъ нової процедури зарядить намѣсть дотеперѣшного сумаричного або багательного поступованя новою процедурою приписане поступованє передъ трибуналами або судами повѣтовими. Лишь якъ бы намѣсть багательного поступованя мала перевестись справа въ поступованю передъ повѣтовими судами (т. е. въ справахъ звышь 50 злр. до 500 злр.), тогдѣ належить примѣнювати окремі постановы о багательныхъ справахъ, нормованій въ §§. 449 450. нов. проц. (арт. L.).

Противъ вырокамъ, запавшимъ передъ 1. сѣчня 1898, або вправдѣ по 1. сѣчня 1898, але въ справахъ, въ котрыхъ задержаво поступованє старої процедури, можна узискати приверненє до первѣсного стану лишь по давнымъ приписамъ; противно же выроки тѣ можна вѣдъ 1. сѣчня 1898. оспорювати позвомъ о неважнѣсть по приписамъ §. 529. нов. проц. (арт. LI.).

Такъ само можна выроки розѣемні, выдані передъ 1. сѣчня 1898, оспорювати лишь по дотеперѣшнымъ приписамъ (арт. LIII.).

Арт. LII. заключає ще одну важну переходову постанову, що речинцѣ, чи то законно чи судово означені, а розпочавшій ся передъ 1. сѣчня 1898, не будуть нарушені въ ихъ бѣгу и трѣваню черезъ те, що нова процедура входить въ жите на 1. сѣчня 1898, то значить, если якій такій речинецъ розпочавъ ся передъ 1. сѣчня 1898, то бѣжить вѣнъ дальше и кѣнчить ся чи на 1. сѣчня 1898 чи слѣдующого которого дня, якъ конецъ выпаде. Вѣдносить ся то до позову о нарушенє посѣданя (30 днѣвъ, законно означеныхъ), до позову задля оправданя пренотаціи гіпотечной (14 днѣвъ законно означеныхъ, але судією продовжитись могучихъ) або тымчасового средства забезпеченя (судовый речинецъ), до замѣтовъ противъ наказу заплати або забезпеченя, та противъ выповѣди найму и приказу перейму або передачи предмету найму (законній речинцѣ).

IV.

Законъ зъ 1. септя 1895 ч. 113. В. з. д. о поступованю судовѣмъ въ цивільныхъ спорахъ правныхъ (уставъ цивільного процесу або процедура цивільна).

Властива процедура складає ся зъ шести частей:

- 1) постановы загальнї (§§. 1—225);
- 2) поступованє передъ трибуналами судовыми першою инстанцію (§§. 226—430);
- 3) поступованє передъ повѣтовыми судами (§§. 431 до 460);
- 4) правнї средства (§§. 461—528);
- 5) позовъ о неважнѣсть и позовъ о зновленє поступованя (§§. 529—547);
- 6) особнї рады поступованя (§§. 548—602).

Переходило бы то рамы сей розвѣдки, коли бы мы хотѣли докладнѣйше розбирати поодинокї части процедуры цивільной и обгорювати всѣ новї постановы. Мусимо ограничитись лишъ на те, що конечно выпадає знати кождому чоловікови, котрому припаде та доля, що чи то удаватись мусить до суду о помѣчь правну, чи боронитись передъ напастію.

И такъ пропустимо зовсѣмъ другу часть о поступованю трибунальскѣмъ, бо въ поступованю тѣмъ в примусъ адвокатскїй, то значить, въ процесахъ передъ судами окружными (краевыми) стороны мусять дати ся заступати черезъ адвокатѣвъ. Залишити установленя адвоката значило бы те саме, що добровѣльно дати ся засудити въ заочности, самохѣть справу програти. Отожъ въ справахъ, що идуть передъ трибуналы судовї (суды окружнї), безусловно стороны мають удаватись до адвоката, а той знати - ме приписы поступованя передъ трибуналами.

За те найобширнѣйше обговоримо часть третю, о поступованю передъ повѣтовыми судами, бо ту стороны самї могутъ заступати ся, и такихъ справъ в наибѣльше, въ котрыхъ нашимъ селянамъ и мѣщанамъ выпаде удаватись до повѣтового суду.

Часть перша.

Хто має спосібність процесову?

Самостійно выступити передъ судомъ яко сторона має право кождый, хто може важні зобовязаня на себе приймати (§. 1.). Навѣть малолѣтцѣ можуть въ судѣ выступати взглядомъ того, що самі заробили, що имъ опѣка або родичѣ дали до ужитку, або що имъ яко звышку зъ доходѣвъ ихъ майна полишено до розпорядимости (§. 2.). Дотеперѣшній приписы о заступствѣ осѣбѣ, неспосѣбныхъ до правованя, о потребѣ уповажненя до процесу зѣ стороны власти надопѣкуньчою позѣстають въ силѣ, а судѣ зъ уряду має уважати на бракъ спосѣбности процесовой, законного заступства и уповажненя до процесу та браки тѣ усувати подѣ неважностію цѣлого поступованя (§§. 6., 7.), а въ разѣ потреби устанавляти для неспосѣбныхъ осѣбѣ на внесокъ и кошть противника куратора для тымчасовой обороны правъ осѣбѣ неспосѣбныхъ (§§. 8—10.).

Чи може бути бѣльше позвникѣвъ або бѣльше пѣзваныхъ?

Такъ є! Крѣмъ приписѣвъ, заключаючиъ ся въ тѣмъ взглядѣ въ иншихъ законахъ, розширяє нова процедура дуже значно участнѣсть спорову. Спѣльно позывати або бути пѣзванымъ можуть всѣ: 1) котрѣ що-до предмету спору позѣстають въ правнѣй спѣльности, або зъ того самого чину або правной причины суть управненими взглядно обовязаными, 2) если предметъ спору становлять рѣвнороднѣй домаганя або зобовязаня, основующѣя ся на рѣвнородныхъ чинахъ або правнѣй пѣдставѣ, а що до кожного пѣзованого той самѣ судѣ є приналежnymъ (§. 11.), такъ н. пр. купецъ, даючиъ машины на кредитъ рѣжнымъ людямъ, може позывати кѣлькохъ довжникѣвъ на разѣ въ однѣмъ судѣ, хочъ они кождый для себе и коли-инде яку машину купили и деінде мешкають, але всѣ попѣддавали ся приналежности одного суду. Тому то кождый зъ учасникѣвъ спору є що-до

свого предмету спору насупротивъ своего противника зовсѣмъ самостѣйный (§. 13.). Лишь если дотычне правне вѣднoшене в того роду, що наслѣдки выроку мають на всѣхъ участникѣвъ зарѣвно розтягаться, або если такогo наслѣдку домагаєсь якій законъ, тогдѣ всѣ тѣ участники становлять одноцѣльну сторону процесову, а чиннѣсть одного учасника спору въ процесѣ обов'язує и кожного иншого (§. 14.).

Одною особлившою чиннѣстю спору в т. зв. головно интервенція. Заходить она тогдѣ, якъ якась третя особа вступає зъ домаганемъ до рѣчи або права, о котрѣ двѣ особи правують ся. Отже тогдѣ може та третя особа однимъ позвомъ позывати тамтѣ двѣ правуючі ся особи (§. 16.).

Что може ще бѣльше яко сторона правуюча выступати ?

Бувають випадки, що якась третя особа має въ тѣмъ правный интересъ, щобъ одна изъ сторѣнъ правуючихъ ся выграла процесъ. Та третя особа може, выказуючи свѣй интересъ, приступити до спору по сторѣнѣ тѣй, котру хоче поперти, т. в. „приповѣсти ся“ до спору. Называєсь то „интервенцією-приповѣдію побѣчною“. Если обѣ сторѣны годять ся на таке приступлене, тогдѣ та третя сторона (интервеніентъ-проповѣдникъ) має всѣ права правуючої ся сторѣны, а навѣтъ за згодою сторѣнъ може замѣсть одной правуючої ся сторѣны процесъ дальше провадити, приймаючи его въ такѣмъ станѣ, въ якимъ го застає. Если же одна сторона не годить ся на интервенцію побѣчну, судъ по устнѣй розправѣ має оречи, чи приступлене до спору в допустиме (§§. 17—19.).

Если задля якости правного вѣднoшеня або силою якогoсь законного припису вырокъ, що має запасти, має обов'язувати приповѣдника и мати правный впливъ на вѣднoшене приповѣдника до противной сторѣны, тогдѣ приповѣдникову прислугує становиско участника спору такъ, якъ бы зъ стороною головною творивъ одноцѣльну сторону (§. 20.).

Але и сама сторона правуюча ся може для узысканя цивильно-правныхъ наслѣдѣвъ завѣдомити третю

особу про спѣръ. Называеь то „заповѣсти спѣръ“. Зъ такоу заповѣдїю можна злучити и завѣзване той стороны, щобы заступала сторону головну въ спорѣ, т. е щобы приповѣлась побѣчно. Заповѣдъ спору вѣдбуваеь посредствомъ дорученя письма, въ котрѣмъ належить коротко подати причину заповѣди и станъ спору. Заповѣдъ спору не управняе анѣ до перервы спору, анѣ до вѣдроченя речинцѣвъ анѣ до вѣдложеноя дня судового.

Для зрозумѣня наведемо короткій примѣръ. Гриць кушивъ корову у Абрумка. Корова здохла Грицеви до 24 годияъ. Гриць позывае Абрумка о зворотъ цѣны кушна. Матѣй, у котрого Абрумко передъ тымъ набувъ корову, довѣдавши ся о процесѣ, а знаючи, що продавъ Абрумкови здорову корову, самъ приповѣдае ся до спору, щобы выказати, що корова ажъ до хвилѣ продажи Абрумкови була здорова. Противно, если Матѣй не обывае ся, самъ не приповѣдае ся до спору, може Абрумко заповѣсти ему спѣръ и вѣзвати до заступства и то на те, щобы въ разѣ, якъ бы Абрумко програвъ процесъ и мавъ Грицеви звернути цѣну купна, мѣгъ допоминатись у Матѣя вѣдшкодована.

Подѣбнымъ до заповѣди спору е назване попередника. Пѣзваний посѣдачъ рѣчи або рѣчевого права, если посѣдае въ имени третого, може того третого (попередника, починника, авктора) по одержаню позову завѣзвати, щобы на першѣмъ терминѣ заявивъ ся про свое вѣдношене до предмету спору або правѣжу. Завѣзване те дѣеь посредствомъ дорученя письма, въ котрѣмъ пѣзванный мае представити справу и причину названя починника, — а вѣдпись того письма мае ся доручити такожь позвоникови.

На терминѣ може попередникъ узнати правдивѣсть твердження пѣзаного и за его згодою вступити до спору замѣсть пѣзаного, котрого судъ въ такѣмъ разѣ на его жадане звѣльняе зб спору. Если не узнати попередникъ твердження пѣзаного, не може тойже ухилятись вѣдъ процесу, але за те вѣльно пѣзаному въ тѣмъ разѣ подѣбно якъ и тогдѣ, коли попередникъ не явить ся або взагалѣ не освѣдчить ся, узнати домагане позову и увѣльнитись вѣдъ спору (§§. 22—25.):

Чи можна правуватись через повномочників (повновластців)?

Сторони не тільки можуть але передь трибуналами судовими першою и всѣхъ высшихъ инстанцій мусять дати ся заступати черезъ повномочниківъ, а то адвокатівъ. Въ судахъ повѣтовихъ повномочникомъ въ справахъ до 500 злр. а. в. може бути кождый повнолѣтній мушина, а въ багателькахъ до 50 злр. навѣтъ жѣнка, — въ справахъ же надъ 500 злр. повномочникомъ може бути лишъ адвокатъ въ мѣсцевостяхъ, де е найменше двоохъ адвокатівъ.

Сторона може однако завсѣгда явитись разомъ зъ повномочникомъ въ судъ и складати протоколярній заявленя, а навѣтъ заперечити признаню и подѣйснимъ заявомъ свого повновластця (§§. 26.; 29.).

Не треба заступства адвоката въ поступованю въ справахъ супружнихъ, передь судією завбаванымъ або вѣдпорученымъ, передь начальникомъ суду, предсѣдателемъ сенату та въ судовій канцелярії (§. 27.).

Повновластники мають свою повновласть предложити въ судъ при першій нагодѣ, коли выконують яку чинність въ судѣ, въ первописи або въ удостовѣренѣмъ вѣдписѣ; такожъ може судъ затребувати удостовѣреня пѣдпису стороны. Въ судахъ повѣтовихъ може сторона до протоколу особисто заявити, що удѣлюе повновласть явившому ся зъ нею повномочникови (§. 30.).

Въ наглыхъ випадкахъ може бути приушений повномочникъ до выконаня якоисъ чинности процесовою безъ предложеня повновлаستي але пѣдъ застереженѣмъ, що до якогось часу ю предложити. Судъ може зажадати въ такѣмъ разѣ забезпеченя шкѣдъ и коштівъ; а якъ бы до означеного речинця не предложено повновлаستي або сторона не затвердила чинности свого повновластника, має дальше справу переводитись безъ огляду на те выступлене неуповажененою особы (§. 38.).

Нова процедура заводить новѣсть що до повновластей, а то установленѣмъ т. зв. процесовою повновлаستي, котра уповажняе повномочника 1) до внесеня и принятя позу и до всѣхъ чинностей процесовыхъ,

вѣдносячихъ ся до того спору включно зъ чинностями, споводоваными позвомя взаимнымъ, зновленемъ поступованя, просьбою о тымчасовѣмъ зарядженя та интервенцію головною; 2) до заключеня угоды о предметъ спору, до узнаваня домаганъ противника, до зреченя ся домаганъ стороны уповновластяющей; 3) до розпочатя екзекуціи и выконаня всѣхъ чинностей екзекуційныхъ та до выднаня поступованя на забезпечене; 4) до приниманя вѣдъ противника коштовъ процесу (§. 31.).

Повновласть процесову можна такъ адвокатамъ якъ и не-адвокатамъ удѣлювати, можна ю такожь ограничувати на поодинокѣ чинности. Однакъ ограниченя такѣ могутъ вѣдноситись лишъ до правъ, выше въ уступахъ чѣдъ 2), 3) поданыхъ и мусять бути противникови поданѣ до вѣдомости (§§. 32.—33.), позаякъ всѣ процесовѣ чинности, выконанѣ повномочникомъ, мають той самъ наслѣдокъ, якъ бы ихъ сама сторона выконала (§. 34.).

Процесова повновласть не гасне черезъ смерть властедавця анѣ черезъ змѣну що до его способности процесовой або его законного заступства. Однакъ наступники правнѣ властедавця та заступники правнѣ особы, що сталась неспособною до правованя, могутъ вѣдделикати повновласть процесову (§. 35.).

О вѣдделиканю або выповѣди повновласти належить увѣдомити противника посредствомъ письма. Черезъ 14 день ще опбеля обовязаный повномочникъ въ равѣ потребы заступати своего властедавця (§. 36.).

Хто поносить кошту спору?

Засадою є, що кожда сторона має передовсѣмъ сама поносити кошту, якѣ повстали черезъ єи чинности процесовѣ (§. 40.), а якъ процесъ выиграє, має право до звороту всѣхъ коштовъ, конечно потрѣбовыхъ, вѣдъ своего противника. Судъ рѣшає, котрѣ кошту має ся уважати за конечно потрѣбнѣ (§. 41.). За особистѣмъ труды сторона не може домагатись нѣякою нагородою, лишъ за страту часу и выдатки подорожи належить ся ѣмъ вѣдшкодоване. Повномочникови, що не належить до стану адвокатского або нотаріального, належать ся вѣдъ противника лишъ

выдатки стемпловѣ и инші державні належитости та выдатки готѣвкою на ведене процесу (§. 42.).

Если кожда сторона почасты выиграе, може судъ знести кошты або розмѣрно роздѣлити (§. 43.).

Якъ бѣльше е особѣ, обовязанныхъ до звороту коштовѣ, а они въ справѣ головной не одвѣчаютъ солідарно, розкладати ся має на нихъ кошты пѣсля числа головъ; въ противнѣмъ разѣ поносять кошты солідарно (§. 46.).

При заключеню угоды, если стороны не умавляютъ ся инакше, або вже передъ тымъ не було нѣчого оречено, кошты зносять ся взаимно (§. 47.).

Вѣдь той загальной засады, що програвяючій поносить кошты, е однакъ вынятки.

Навѣтъ той, що выиграе спѣрѣ въ справѣ головной, має заплатити противникови кошты, якѣ повстали ему пѣдчасъ процесу зъ вины першого, або черезъ якусь пригуду тогожь (§. 48.), н. пр. черезъ вѣдрочене термину. Особливо вѣдносить ся се до выпадку, де черезъ спѣзнене подѣйсне тверджене або наведено доказѣвъ полагоджене спору вѣдволѣкае ся; тутъ выгравяюча сторона може бути засуджена на зворотъ коштовѣ въ цѣлости або въ части (§. 44.). Такожъ если позовникъ внѣсь позовъ не маючи въ поведеню пѣзваного пѣдставы до его выточеня, та якъ пѣзванный заразы на першѣмъ дни судовѣмъ узнае жадане позовника, кошты спадають на позовника (§. 45.). Те саме дѣвсь тогдѣ, якъ знесено поступоване або оречено неважнѣсть, а причина знесеня або неважнѣности лежить въ провинѣ одной стороны (§. 51.).

Другою новостію новой процедуры а заразомъ выняткомъ вѣдь загальной засады е постанова, що на кошты могутъ бути засудженѣ особы третѣ, не правуючѣ ся. И такъ законні заступники (опѣкуны), адвокаты и инші повновластцѣ могутъ бути засудженѣ на зворотъ тыхъ коштовѣ, якѣ повстали зъ ихъ тяжкой провины черезъ умѣщене выводовѣ, не належачихъ до рѣчи, або черезъ розтягнѣсть письма (§. 49.); а такъ само высшій судъ може наложити на низшій судъ кошты знесеного поступованя, если неважене заходячои причины знесеня або неважнѣности поступованя опирае ся на очевиднѣмъ тяжкѣмъ провиненю суду (§. 51.).

Сторона, жадаюча коштовъ, мае пѣдъ утратою права домаганя предложити списъ коштовъ зъ доказами передъ кѣнцемъ розправы або при переслуханю або въ внеску, якій мае полагодити ся (§. 54.).

Чи можна домагатись забезпеченя коштовъ спору?

Нѣ! и въ тѣмъ взглядѣ нова процедура заключае новѣсть.

Є лишь оденъ выимокъ, а то єсли позовникомъ є заграничный горожанинъ, та и то лишь зъ такой державы, де вѣдъ австрійскихъ пѣдданныхъ жадають безпеки. Недопустиме є однакъ те домагане и тогдѣ, якъ той заграничный пѣдданный мае у насъ недвижимѣсть або гіпотечнї вѣрительности, выстарчаючї на покритє коштовъ, — або якъ справа є въ спорахъ супружїхъ, вексельовыхъ та наказовыхъ (§. 57.).

Домагане забезпеченя належить пѣдъ утратою поставити на першѣмъ термінѣ, закїмъ вдано ся въ розправу головну (§. 59.) и взагалѣ пѣзванный не обовязанный тогдѣ вдаватись въ розправу головну передъ зложенємъ безпеки (§. 61.).

Хто може узискати право убогихъ и до чого управляе те право?

Той, хто безъ уменшеня удержаня, конечно для него и єго родины потрібного, не є въ станѣ поносити коштовъ процесу, той може выеднати въ судѣ процесовѣмъ призволенє права убогихъ на пѣдставѣ свѣдоцтва начальства громадского, затверженого староствомъ. Въ свѣдоцтвѣ мае бути поданный дохѣдъ зъ зарѣбку стороны та названє особъ, удержуваныхъ стороною, а крѣмъ того стверженє, що сторона не може поносити коштовъ. Для поручинцѣвъ може таке свѣдоцтво выставити такожъ власть поручиця (§. 63., 65.).

Єсли сторона убога не мешкає або не перебуває въ области суду процесового, може свою просьбу о правѣ убогихъ протоколярно внести въ повѣтовѣмъ судѣ своего замешканя або перебуваня (§. 65.).

Коли хтось вымантитъ приволене права убогихъ, то підпаде карѣ за сваволю, — а хто въ свѣдоцтвѣ свѣдомо стверджує неправду, одвѣчає за квоты, вѣдъ котрыхъ сторону увблнено, за заступство адвоката и всяку шкоду (§. 69.).

Призволомъ права убогихъ набуває сторона въ дотычливѣмъ процесѣ:

1) тымчасове увблненє вѣдъ стемплѣвъ и иншихъ належитостей;

2) увблненє вѣдъ забезпечуваня коштівъ спору;

3) право жадати заступства поки-що бесплатного черезъ адвоката, коли те заступство законно є наказане;

4) право до внесеня протоколярного позву въ повѣтовѣмъ судѣ свого замешканя або побуту, хочъ позовъ належавъ бы до иншого суду процесового, до котрого опбсла той позовъ має бути пересланный, та право жадати, щобы судъ процесовый установивъ зъ помѣжь урядникѣвъ прокураторѣн державной або суду заступника до устной розправы;

5) тымчасове увблненє вѣдъ оплаты належитости судовыхъ урядникѣвъ и слугъ, органѣвъ выконуючихъ, свѣдкѣвъ и знатокѣвъ, коштівъ судового выготовленя вѣдписѣвъ, протоколѣвъ и прилогъ якъ и написѣвъ, коштівъ конечныхъ оголошень, а векѣнци выдаткѣвъ въ готѣвцѣ, понесеныхъ законными заступниками, установленными черезъ судъ процесовый, або придаными адвокатами (§. 64.).

Чи убогѣи сторонѣ належить придати адвоката, рѣшає судъ процесовый; само установленє адвоката належить до выдѣлу палаты адвокатѣвъ (§. 66.). Въ разѣ потреби може той выдѣлъ установити и другого адвоката, въ иншѣмъ окрузѣ замешкалого, на заступника, коли бы выпало выконати якусь чиннѣсть процесову въ тѣмъ иншѣмъ окрузѣ (§. 67.).

Право убогихъ гасне черезъ смерть убогой стороны, або коли єи вѣдносинны мастковѣи полѣпшати єя, або коли окаже єя, що не було условій до приволеня права убогихъ (§. 68.). Въ тѣмъ послѣднѣмъ выпадку може судъ на внесокъ змусити ю до доплаты квотѣ, вѣдъ котрыхъ була увблнена, а то до звороту выдаткѣвъ, понесеныхъ

касою державною, а выше пбдъ ч. 5. §. 64. вычисленныхъ, дальше до вырбвнаня належитости адвоката, а въ кбнци стемплввъ и ишихъ належитостей (§. 71.). Коли же засуджено противника убогой стороны на зворотъ коштовъ, то можна у того противника впрость стягнути кошта, выше пбдъ ч. 1. и 5. означенй, та належитбсть и выдатки адвоката (§. 70.).

До всѣхъ чинностей, котрй змѣряють до узысканя права убогихъ и зъ нимъ сполученыхъ правъ, не треба передъ судомъ заступства адвоката (§. 72.).

Однакъ поставлене внеску о призволене права убогихъ и ишихъ внесковъ, зъ того права выплываючихъ, не управня сторону до вздержаня спору, до жаданя вбд-роченя речинцввъ або вбдложена днввъ судовыхъ. Лишь коли бы въ поступованю трибунальскбмъ на просьбу о право убогихъ и установлене адвоката, вчасъ внесену, не запала ще ухвала и не установлено адвоката, не можна противъ убогой стороны выдати выроку заочного, коли она вчасъ не внесе пбдповбди на позовъ або явить ся безъ адвоката на першбмъ дни судовбмъ, вызначенбмъ до устной розправы (§. 73.).

Якъ належить укладати письма судовей?

Внески, просьбы и повбдомленя въ справахъ спбрныхъ поза устною розправою подавати належить на письмбъ, о скблько процедура не позволяе ихъ вносити до протоколу, — а позволяе ихъ и позвы вносити до протоколу въ судахъ повбтовыхъ (§§. 74., 434.).

Письма, що вносять ся до суду, мають оббматн:

1) означене суду, сторбнъ (имя и назву), ихъ заняте, мѣсце замешканя, становище стороны въ процесѣ, означене заступникввъ сторбнъ и предметъ спору;

2) означене прилогъ (въ вбдписи або первописи);

3) пбдпись стороны або ея повномочника, а въ процесяхъ адвокатскихъ пбдпись адвоката (§. 75.);

4) коротке, ядренне представлене подбйстного стану справы, доказы и внески (§. 76.).

Въ письмахъ, підготовляючихъ устну розправу, въ т. зв. підготовляючихъ письмахъ, належить ще крѣмъ того навести:

1) внески, якѣ сторона намѣряе поставити на розправѣ;

2) подѣйснѣ вѣдносини, на котрыхъ опирають ся внески, та доказы на тѣ твердження або на вѣдѣрте твердженѣ противника;

3) заяву про правдивѣсть, згѣднѣсть и докладнѣсть твердженѣ противника та про допустимѣсть его доказѣвъ (§. 78).

Грамоты належить долучувати лишъ тогдѣ въ первописи, якъ що до поставленого внеску не буде вызначена устна розправа; въ випадкахъ же, де має бути розправа, выстане предложити вѣдпись, а до розправы принести первопись. Якъ потрібна лишъ частина грамоты, выстане вытягъ ея, т. е. вступъ, дотычный уступъ закѣнченя, дата и підписы. При грамотахъ обширныхъ або знаныхъ противникови, досыть покликатись на грамоту и заявити готовѣсть до оказаня противникови або до предложеня судови (§. 77.), але на жаданѣ противника належить первопись въ судѣ зложити (§. 82.).

Кожде письмо, заключающее внески або назначене до повѣдомленя противника, належить подавати въ тѣлько рѣвнозвучныхъ выготовленяхъ, чтобы одно выготовлене зъ прилогами мѣгъ одержати кождый противникъ, а крѣмъ того, чтобы инши участники получили по написови (§. 80.). Судъ може зъ уряду зарядити усуненѣ похибокъ формальныхъ, звертяючи дотычне письмо зъ поученямъ, або вызываючи на терминъ для справленя похибки. Коли письмо належало внести въ якѣмь речинци, то судъ въ першѣмъ випадку вызначитъ новый речинець, а при его додержаню уважавсь письмо за внесене въ часъ. (§. 85.).

Якъ выконують ся дорученя?

Правилѣмъ е доручуване всякихъ писемъ судовыхъ черезъ почту; але судъ зѣ взглядѣвъ догѣдности, скорости и т. п. може зарядити доручане черезъ возного су-

дового або черезъ начальника громадскаго, взглядно заступника обшару двѣрскаго (§. 88.).

Коли кѣлькихъ участникѣвъ мають вѣдѣльного заступника (опѣкуна, куратора) або коли кѣлькихъ заступникѣвъ є для одного участника, выстарчає доручити письмо судове одному заступникови (§. 90.).

Сторонѣ, що має повновластця процесового, доручує ся до рукъ того-жъ повновластця (§. 93.).

Коли сторона мешкає поза округомъ процесового трибуналу судового першої инстанціи або поза округемъ того трибуналу, въ которого округѣ лежить процесовый судъ повѣтовый, може той судъ процесовый наказати сторонѣ, щобъ установила собѣ повновластця для доручень, мешкаючого въ мѣсцевости суду процесового (§. 95.).

Якъ бы сторона въ означенѣмъ речинци не сповнила того судового наказу, буде ся їй доручувати дальшій письма почтою пѣдъ адресою, знаюю на остатку; а хочъ бы яке письмо вернуло недоручене, буде уважатись, що оно доручене. Лишь, якъ сторона мала замешканє поза границями нашої державы, не можна надавати на почту письма зъ тымъ наслѣдкомъ дорученя. Въ тѣмъ випадку, якъ въ загалѣ тамъ, де доручуване почтою не є дозволене, має ся увѣдомити сторону, що якъ не установить въ речинци повновластця для дорученя, вѣдѣ уплыву речинця будутъ письма для неї складанѣ въ судъ зъ наслѣдкомъ докованого дорученя (§. 96.).

Участники спору мусять установить спѣльного повновластця для доручень, а то позовники въ позовѣ, а пѣзванѣ при першѣй чинности процесовѣй; але можуть они зъ помѣжъ себе установить такимъ повновластцемъ того, що мешкає въ округѣ трибуналу першої инстанціи доджыного процесового суду, а не конче въ мѣсци процесового суду. Якъ бы участники не установили спѣльного повновластця для доручень, має судъ на внесокъ противника на ихъ коштѣ и небезпечность установить имъ особу, замешкалу въ мѣсци суду, на вѣдѣльного повновластця для доручень (§. 99.).

Обовязокъ повновластця для доручень ограничаєсь на то, що вѣнъ має пересылати кожного разу дорученѣ ему письма судовѣ тѣй особѣ, для котрой є установлене

ний за повновластця. То саме відносити ся до повновластця спільного, котрому має ся доручити стільки примірників письма, кільки в учасників; лиш що такий спільний повновластець для доручень задержати має у себе відписи прилогъ, въ однімъ примірнику ему доручений, щобъ учасники могли ті відписи переглядати та переписувати (§. 99.).

Коли дорученя відбуває ся не поштою, то можна го виконати въ свята, неділя і ночею лиш за призволомъ суду (§. 100.).

Дорученя, щобъ було певне, має наступити въ місяці дорученя, въ помешканю, робітні премоисловій, въ локалі підприємства, або на площі роботи дотычної особы, а лиш за єи згодою такожъ на кождімъ иншымъ місяці. Особама, що не мають помешканя, робітні і т. д. можна дебудь доручати (§. 101.).

Дорученя або можуть відбувати ся такожъ до рукъ особъ другихъ не конче адресатівъ, або мусять виконатись до рукъ власныхъ адресатівъ. Першій способъ є звичайний, а называєсь „дорученемъ заступнымъ, поміщнымъ“, бо адресатъ дасть ся заступити при помочи другихъ особъ, — другій способъ практикує ся при повахъ.

Органъ доручуючій, не заставши адресата дома, въ робітні, може письмо доручити кождому домівникови дорослому, о котрымъ знає, що належить до родини або служби, а якъ нема такого домівника, винаємцеві або дозорцеві, коли ті послідні приймають дорученя (§§. 102., 103.).

Коли въ той способъ не можь доручити, складає пбсланецъ почтовий письмо на почтѣ, а иншій органъ доручуючій у начальника громады взглядно у заступника обшару двбрского, и увѣдомляє о тѣмъ адресата оповѣщеннямъ на дверяхъ мешканя, робітні і т. д. та повѣдомляє сусѣдівъ. Таке зложено заступає дорученя, бо адресатъ може собѣ зложено письмо відобрати. Здерте або ушкодженє оповѣщення не має впливу на важність дорученя (§. 104.).

Громадѣ, корпораціямъ, закладамъ доручує ся до рукъ урядника, назначеного до відбираня писемъ, а якъ

той не є званий, кождоу въ урядѣ або мѣстности при-
сутноу урядникови або слузѣ (§. 105.).

Позвы доручує ся до рукъ власныхъ пбзаного або
его заступника, уповаженного до приниманя позвѣвъ, въ
справахъ же, до обороту промыслу торговельного вѣдно-
ссячихъ ся, такожь до рукъ прокуратора.

Коли такъ не можъ доручити позву, належить вѣз-
вати сторону письменнымъ оповѣщенємъ на дверяхъ меш-
каня, робѣтнѣ и т. д., щобы дожидала о певнѣй порѣ на
прибутѣ орґану доручуючого; а якъ бы сторона не до-
жидала, належить позовѣ зложити або въ урядѣ почто-
вѣмъ або у начальника громады взглядно заступника
обшару въ мысль §. 104. (§. 106.).

Коли доручене позву мало вѣдбутись черезъ почту
або возного судового, але задля великого вѣддаленя
або недоступности орґанъ доручуючѣй не мѣгъ другѣй
разъ удаватись для дорученя, може вѣнъ вже по першѣмъ
безуспѣшно усилованѣмъ дорученю передати письмо на-
чальникови громады або заступникови обшару. Въ тѣмъ
однакъ випадку треба выжидати 4 недѣль до важности
дорученя. Якъ до 4 недѣль не доручено позву пбзаному,
має начальникъ громады або заступникъ обшару пись-
меннымъ оповѣщенємъ на дверяхъ мешканя, робѣтнѣ
и т. п. пбзаного увѣдомити, що доручитись маюче письмо
лежить у начальника громады, заступника обшару, та
що день прибытя оповѣщеня уважаєсь за день дорученя
(§. 107.).

Якъ бы сторона, котрѣй письмо можна доручити,
безъ законной причины вѣдмавляла приняти письмо, на-
лежить тов-жь лишити на мѣсци дорученя, а якъ бы то
не було можливе, зложити въ урядѣ почтовѣмъ, у на-
чальника громады або заступника обшару зъ наслѣдкомъ
дорученя (§. 109.).

Сторона, змѣняюча подчасъ процесу мѣсце замеш-
каня або мешканя, обовязана о тѣмъ донести судови, бо
иначе доручуваня дальшихъ писемъ буде вѣдбуватись
на способъ §. 104., а о зложеню письма буде повѣдо-
млятись лишъ вынаємцеви або дозорцеви (§. 111.).

Всѣ письма судовѣ може сторона сама вѣдбирати
собѣ въ судѣ (§. 112.).

Въ випадку, якъ показано буде имовірно, що мѣсце побуту сторони, котрої має ся письмо яке доручити, є невѣдоме, а сторона та не мала обовязку підчасъ процесу змігну мешканя подати до вѣдомости суду, може доручене на внесокъ наступити посредствомъ публичного оповѣщеня, т. є. прибитя на судовій таблиці письма, що має ся доручити. Зъ уплывомъ 30 днівъ по прибитю уважає ся письмо за доручене, хіба що судъ визначить довшій речинець або сторона борше вѣдбере письмо (§. 115).

Коли особа, зъ мѣсяця побуту невѣдома, має на письмо, що доручуєсь їй публичнымъ оповѣщеннямъ, вѣдѣли береженя своихъ правъ, виконати якусь чинність процесову (станути на термінъ и т. п.), має судъ на внесокъ або зъ уряду установити куратора и єму те письмо доручити, а те установлене оголосити едиктомъ. Той едиктъ звичайно оголошує ся разъ вѣ урядовій газетѣ, але на внесокъ може бути ббльше развѣв оголошений и вѣ кдлькохъ газетахъ. Вѣ справахъ низше 100 здр. оголошенє може вѣдбуватись такожъ спсособомъ, принятымъ вѣ мѣцевости, замѣсть умѣщеня зъ газетъ (§. 116—117).

Кошты куратора и едикту поносить тимчасова сторона, що ихъ споводовала своєю чинністю процесовою (§. 118).

Якї суть речинцѣ та чи можна ихъ продовжати и скорочувати?

Речинцѣ суть або закономъ означенї (законнї) або устанавляє ихъ судъ (судейскї). Законнї речинцѣ бувають часомъ „конечными“, т. є. такими, котрыхъ продовжити не можна (§. 123., 128.).

Судейскї речинець починає бѣгчи вѣдъ дорученя ухвалы, визначаючої речинець або вѣдъ оголошеня той ухвалы (§. 124.).

При обчисленю речинця на дни не вчисляє ся дня дорученя, оголошеня або взагалѣ пригоды, по котрої розпочиватись має речинець. Речинцѣ на тыжднѣ, мѣсяцѣ або лѣта кбичать ся зъ уплывомъ вѣдповѣдного дня остатного тыждня або мѣсяця (§. 125.). Початку

и бѣгу речинця не зупиняють дни святочні и недѣль, лишъ якъ конецъ припадає на свято або недѣлю, речинець кѣнчить ся слѣдующого будня (§. 126.).

Всякій речинць (зъ выняткомъ конечныхъ) може судъ продовжити. Згода сторбнѣ не має ту нѣякого впливу. Сторона, жадаюча продовженя, має передъ уплывомъ выказати, що зъ причинѣ, не даючихъ ся вѣдвернути або дуже важныхъ, не може процесову чиниѣсть въ речинци выконати та що понесла бы шкodu, не даючу ся вынагородити, якъ бы не призволено ѣи на продовженє (§. 123.).

За згодою обохъ сторбнѣ може судъ скоротити вѣь речинць. На жаданє одной стороны може судъ скоротити речинець судейскій и законный лишъ тогдѣ, якъ по переслуханю противника окаже ся, що просячому грозить значна страта, а противникъ може чиниѣсть речинцеву выконати въ скороченѣмъ речинци (§. 129.).

Чи можна вѣдкладати дни судові (терміны)?

Попередъ всего треба зазначити, що сторона уважає ся за неявившу ся на дни судовѣмъ (термінѣ), коли не стане на зазывъ суду въ означенѣмъ мѣсци точно на вызначеный часъ (н. пр. точно на 9-ту годину) або коли не хоче розправляти, хочъ явить ся, або коли по выкликаню sprawy вѣддалає ся зѣ суду, або коли явить ся безъ адвоката, котрого присутнѣсть въ данѣмъ разѣ є приписана (§. 133.).

День судовый може бути вѣдроченый (вѣдложеный) на внесокъ або зъ уряду:

1) коли зайшла непоборима або дуже значна перепона до явленя одной або обохъ сторбнѣ, або до переведеня розправы, а особливо коли бы сторона наражена була на случай невѣдроченя на значну шкodu;

2) коли зайдуть перешкоды въ урядованю суду;

3) коли треба перевести доказъ поза розправою, або коли заходить конечнѣсть, доставити до розправы грамоту, рѣчь вывѣдну, предметъ оглядинѣ;

4) коли зъ якихъсь иншихъ причинѣ не можъ було докѣнчити розправы (§. 134.).

Внесокъ на вѣдроченъ зъ причинъ пбдъ 1) наведе-
ныхъ, мусить бути оправданный поданемъ обставинъ пе-
репиняючихъ явлене або пбднате розправы, хочъ бы
го поставили обѣ стороны згбно (§. 135.).

Сторона, завинивша продовжене речинця або вѣдло-
жене дня судового мае на внесокъ противника повернути
томужь кошты, зъ того для него выйшовшй (§. 142.).

Що то заочность и якъ можна єи наслѣдамъ зарадити?

Коли яка сторона занехає яку чинность процесову
(н. пр. на термінъ не явить ся и не розправляє ся зъ
противникомъ), то занехане те потягає за собою той на-
слѣдъ, що сторонѣ тѣй не буде вже вѣльно додатково
выконати занехану чинность. Часомъ законъ приписує
ще и иншй злй наслѣды того занеханя, залишеня сто-
роны. Называєсь то, що сторона попадає въ заочность
(§. 144.).

Бувають випадки, що законъ приписує, щобы сто-
роны увагу звернути напередъ на наслѣды заочности;
въ иншихъ разыхъ наступають тѣ наслѣды безъ упбм-
неня стороны самй про себе, а ще въ иншихъ разыхъ
мусить противникъ поставити внесокъ на допущене заоч-
ности; а якъ довго нема такого внеску, може сторона
занедбавша ся додатково выконати занехану чинность
(§. 145.).

Якъ сторона не могла явитись на дни судовымъ або
выконати речинцеву чинность процесову на часъ задля
якои неперевидженой або неухранной пригоды чи перепон-
ны, и попала въ заочность, то може домагатись приверненя
до первѣстного стану въ протячу 14 днѣвъ по тѣмъ,
якъ устала та перепона.

Пбзвѣйше поданй внески будуть вѣдкиненй и нема
уже протявъ тому приверненя до первѣстного стану.
Такъ само не увагляднить ся просьбы о привернене до
первѣстного стану, якъ сторона опирає те жадане на
обставинахъ, котрыхъ судъ не узнавъ за достаточнй,
щобъ призвоити на продовжене речинця або вѣдложено
дня судового (§§. 146., 148.).

Коли судъ призоветъ на привернене до первѣстнаго стану, то черезъ те справа вступае въ такій станъ, въ якѣмъ находилась передъ заочностю (§. 150.), а сторона, домагаюча ся приверненя новинна вже була разомъ зъ внескомъ на привернене доповнити занедбану чинність, або, якъ занехано день судовый, сповнити то, що належало представити до приготавленя розправы устной (§. 149) такъ, щобы на тѣмъ дни судовѣмъ, коли призолено на привернене до первѣстнаго стану, могла вѣдбуватись розправа въ справѣ головнѣй (§. 150.).

Якъ бы сторона, просяча о привернене, не явилась на дни судовѣмъ, выначенѣмъ на ту просьбу, то вже не мати - ме права, поновно просити о привернене до первѣстнаго стану розправы надъ внескомъ первѣстнымъ о привернене (§. 151.).

Призолене на привернене до первѣстнаго стану не можъ оспорювати нѣякимъ правовымъ средствомъ (§. 153.), але кошты розправы надъ внескомъ о привернене и взагалѣ кошты заподѣяній занедбанѣмъ противникови, поноситъ сторона, просяча о привернене (§. 154.).

Чи поступоване може бути перерване ?

Поступоване перерывае ся черезъ смерть стороны, черезъ утрату процесовой способности стороны або змѣну въ особѣ законнаго заступника, черезъ отворене конкурсу, черезъ змѣну особы адвоката, черезъ застановлене дѣяльности урядовой суду, черезъ припадкову перешкоду стороны.

Смерть стороны перерывае поступоване, якъ сторона не была заступлена черезъ адвоката анѣ черезъ иншу особу, заосмотрену въ процесову повновласть.

Правнѣ наступники помершой особы могутъ пѣдняти поступоване самѣ, або противникъ може домагатись установленя куратора для лежачей массы; може такожъ черезъ судъ сповукати освѣдченыхъ правовыхъ наступниковѣ до пѣднятия поступованя (§§. 155—157.).

Коли сторона утратить процесову способность, або якъ умре законный заступникъ стороны або якъ устане его уповаженне до заступства, а сторона ще не сталась

слосбною до правованя, перерываеь поступоване лишь тогдѣ, якъ сторону не заступае анѣ адвокатъ анѣ иншій повномочникъ процесовый. Законный заступникъ (новоустановленный) може пдоймити поступоване самъ, а на зазывъ противника мусить (§. 158.).

При отвореню конкурсу до маатку довжника всѣ процессы устають, а претенсїи належить зголошувати въ судѣ конкурсовѣмъ, де такожь въ разѣ неузнаня ихъ мають ся дальше вести процессы (§. 159.).

Смерть адвоката або его неспособнѣсть до дальшого веденя заступства перерывае поступоване ажъ до установленя нового адвоката, коли заступство адвокатске е на казане. Противникъ може выеднати у суду ухвалу, наказуючу сторонѣ, щобъ до якогось речинця установила адвоката пдѣ загрозою правныхъ некористей, сполученыхъ въ процессахъ адвокатскихъ въ неустановленѣмъ адвоката (§. 160.).

Колѣ въ часѣ вѣины або иншой пригоды устает дѣяльнѣсть суду, наступае у всѣхъ процессахъ перерва ажъ поки не устане перепона, а котра сторона не зажадае пднѣтя справы (§. 161.).

Колѣ сторона въ часѣ воинѣмъ позбстает въ службѣ войсковѣй, або якъ находить ся въ мѣсцевости, вѣднѣтѣй вѣдѣ суду зарядженѣмъ власти, черезъ вѣину або иншу пригуду, а заходить обава, що черезъ то могла бы для той сторонѣ выйти въ процесѣ якась некористь, то може на внесокъ або въ уряду наступити перерва поступованя, хотяй бы непрнеутая сторона мала повномочника процесового, ажъ поки не устане перепона (§. 162.).

Пѣдчасъ перервы поступованя не можна выдавати вѣзванъ; попередеъ выданѣ вѣзваня тратять свою силу, бѣгъ речинцѣвъ устает, а розпочинае ся цѣлкомъ на ново по пднѣтю; а чинности процесовѣй, выконанѣй въ часѣ перервы не мають нѣякого правного значѣня, лишь оголошене рѣшеня на пдставѣ устной розправы, переведеной передъ перервою, не перепиняе ся перервою (§. 163.).

Крѣмъ наведеныхъ загальныхъ злучаѣвъ перервы процедура цивильна установляе ще приписы шо до особенныхъ випадкѣвъ, въ котрыхъ наступае перерва, и такъ н. пр. пѣсля § 61. ажъ до порѣшеня внеску о безпеку

коштѣвъ спору необовязаный в пбаваный въ головной справѣ продовжати поступоване; пбсля §. 152. може судъ зарядити тымчасову перерву спору, коли одна сторона просила о привернене до первѣтного стану, а перерва оказуе ся потрѣбною для забезпеченя повного успѣху привернення, сторонѣ же противной не грозить нѣяка шкода; пбсля §. 190—192. може судъ зарядити перерву спору, коли его порѣшене залежить вѣдѣ истнованя або неистнованя якогось правного вѣдношеня, о котре веде ся окремый спбръ; пбсля §. 544. внесене поаву о взновлене рѣвночасно зъ вѣдкликомъ або ревизию перерывае дальше поступоване вѣдкличне и ревизийне и т. п.

Чи поступоване може спочивати ?

Стороны могутъ умовити ся, щобы поступоване спочивало, але мусять о тѣмъ увѣдомити судъ, а опбсля черезъ три мѣсяцѣ не могутъ пѣднимати розправы. Впротѣмъ спочиване мае тѣ самѣ наслѣды, що перерва, лишь що речинцѣ конечнѣ не устають черезъ спочиване (§. 168).

По уплывѣ умовленого або законного речинця спочиваня може кожда сторона просити о пѣдвяте поступованя черезъ вызначене дня судового а вглядно речинця (§. 169.).

Якъ бы обѣ стороны не явились на якѣмъ дни судовѣмъ, то ваступае зъ уряду спочиване поступованя, хйба бы законъ выразно становивъ, що стороны не вѣнче мають явитись на дни судовѣмъ (§. 170.).

Часть друга.

Поступоване передъ трибуналами судовыми першою инстанцие не будемъ ту ближе розбирати, бо въ нийѣ в примусѣ адвокатскій, отже можемъ лишь радити, щобъ кождый, хто мае справу процесову въ судѣ окружномъ (краевѣмъ), завчасу поручивъ ю совѣтному, доброму адвокату, бо явлене безъ адвоката потягае за собою заочность.

Часть третья.

Поступоване передъ судами повѣтовыми.

Постановы загальнѣ.

Судя має сторонамъ, несвѣдомымъ права и незаступленнымъ черезъ адвоката, дати потрібный привѣдъ до виконаня дѣланъ процесовыхъ, та поучити ихъ о наслѣдахъ правныхъ, сполученыхъ въ дѣланемъ або въ занедбанямъ. Особливо має судя при оголошеню своихъ рѣшень поучити стороны, до якого часу прислугуе имъ яке правне средство, та що до внесеня того средства правного мають установити адвоката своимъ процесовымъ повномочникомъ (§. 432.).

Коли хто наміряе внести позовъ въ справѣ до 500 злр. або о предметѣ вартости до 500 злр. а. в., має право передъ тымъ поставити въ принадлежнѣмъ судѣ повѣтовѣмъ внесокъ о вбаване противника до розправы и до усилованя угоды, якъ той противникъ мешкае въ повѣтѣ тогожъ суду (§. 433.). На те взымае судъ обѣ стороны на день судовый и пробуе стороны погодити. Угоду списуе ся заразъ до протоколу, або за угодою обохъ сторѣнь списуе ся протоколярно позовъ и заразъ переводить ся розправу. Коли бы не явивъ ся противникъ на таке вбаване до угоды, не можна ставляти внеску на заочный вырокъ противъ неявившему ся.

Взагалѣ позовъ, всѣ просьбы, внески и завѣдомленя поза розправою могутъ стороны въ судѣ повѣтовѣмъ вносити протоколярно, якъ ино не заступае ихъ адвокатъ (§. 434.).

Въ деякихъ, на судовѣмъ будинку оповѣстити ся мающихъ, дняхъ могутъ явитись въ судѣ обѣ стороны разомъ, щобъ выточити спѣръ правный и о нѣмъ перевести розправу (§. 439.).

Коли письменный позовъ вымагае що до формы або змісту доповненя або выясненя, або коли окаже ся сумнѣвъ, чи належить зарядити поступоване, має судя позовникови, не заступленому черезъ адвоката, дати потрібный привѣдъ до доповненя або спростованя. А якъ бы

выдавалось, що протоколярный позовъ е недопустимый задля неприналежности суду, браку процесовой способности и т. п., або що позовъ е очевидно неузасаднений, має судя позовника устно, а на єго жаданє, письменно о тѣмъ поучити, однакъ не може вѣдмовити принята позову, якъ позовникъ настає на протоколованє (§. 435.).

На позовъ, належито внесений, дѣстає позовникъ ухвалу, вызваочу го до доставленя на вызначеный день судовой до устной розправы первописовъ грамотъ та предметѡвъ, маючихъ ся оглянути, а крѣмъ того поучаочу го о некорыстяхъ занедбаня дня судового (§. 437.).

Пѣзванный же дѣстає оденъ примѣрникъ позову або вѣдпись протоколу позову взглядно доповненя позову зъ зазывомъ, щобы доставитъ на вызначеный до устной розправы день судовой предметы оглядивъ и грамоты потрѣбнѣй, а якъ бы тѣ-жь були въ посѣданю противника або въ переходаню власти публичной, нотаря, або якъ бы пѣзванный хотѣвъ на свѣдковъ покликатись, щобы вчасно передъ устною розправою поставитъ вѣдповѣднѣй внески. Такожъ и пѣзванный дѣстає поученє о некорыстяхъ занедбаня дня судового (§. 438.).

Дорученє вѣзваня до розправы вѣдбуваєсь пѣсля приписовъ §§. 87—119.

День судовой має бути такъ вызначеный, щобы мѣжь дорученємъ а днемъ судовымъ було вѣльныхъ 8 днѣвъ (§. 257.); однакъ въ наглыхъ випадкахъ, якъ особливо при нарушеню посѣданя, можна вызначити день судовой на той самъ день, коли внесено позовъ (§. 436.). Якъ бы дорученє вѣзваня не могло котрой-будь стороны на часъ наступити, належить день судовой навѣтъ зъ уряду вѣдложити и всѣхъ интересованыхъ увѣдомити (§. 139.).

Розправа спорова.

На першій день судовой вызначає судъ повѣтовый звичайно вѣдъ разу розправу спорову, а вынятково тѣлько той першій день судовой може бути вызначеный такъ, якъ въ поступованю трибунальскѡмъ, тѣлько до зголошеня и переведеня розправы надъ замѣтами про недопустимѣсть

дороги правной, про запроване и справы осужденон (§. 239.). Въ такмъ wypadку доперва по вѣдмвленю тымъ замѣтамъ вызначена буде розправа спорова въ головнѣй справѣ. Анѣ письменной вѣдповѣди на позовъ не має ся вносити, анѣ нема поступованя пѣдготовляющого, якъ въ поступованю трибунальскѣмъ. Вынятково въ спорахъ о правдивѣсть рахунку, о подѣль маетку, въ спорахъ, дотыкающихъ замотаныхъ та обширныхъ вѣдносинъ, въ котрыхъ треба розправляти про значне число спѣрныхъ домаганъ и взаимнымъ претенсій (§. 245 , 2, 1), а стороны заступленіи суть черезъ адвокатѣвъ, може судъ повѣтвый зажадати вымѣны писемъ пѣдготовляющихъ; а якъ не заступаютъ адвокаты, може судъ въ цѣли пѣдготовленя розправы споровою протоколярно въ тыхъ раззахъ переслухати стороны (§. 440.).

На розправѣ споровѣй, котра вѣдбуваець язно, и при котрѣй по можности справу належитъ покѣнчити, проводить судя; вѣнъ каже справу выкликати, стверждае, чи стороны явились на вызначену годину або нѣ. Якъ бы заходила потреба, въ мысль §. 172. выключити явнѣсть, має вѣнъ въ тѣмъ взглядѣ на внесокъ або зъ уряду перевести тайну розправу, а оцѣсля на явнѣй розправѣ оголосити свою постанову (§. 173.).

Причинами до выключеня явности суть: коли бы zagrożеный бувъ публичный порядокъ або обычайнѣсть, або якъ бы заходила узасаднена обава, що явнѣсть буде надужита до заворушеня розправы або що неку утруднитъ ся усталене ставу справы, дальше коли на розправѣ мусятъ ся розбирати и доказувати подѣль житя родинного. Явнѣсть може выключеною бути на цѣлу розправу або тѣлько на частину; оголошене выроку муситъ бути явне. Змѣсту выключеныхъ розправъ не вѣльно публично оголосувати (§. 172.). На часъ выключеня явности кожда сторона може домагатись, чтобы крѣмъ еи повномочника припущено ще на розправу три особы еи довѣря (§. 174.).

Коли пѣзванный въ часъ мѣжь дорученемъ ему ухвалы, вызначающою день судовый на розправу, а тымъ-же днемъ судовымъ не внѣсь на писемъ замѣту непринадежности суду, має то доковче зрѣбити на першѣмъ дни судовѣмъ ще, закимъ вдасть ся въ розправу о справу

головну, бо инакше буде той замѣтъ спбзненый, хйба бы роаходилось о таку неприналежнѣсть, що ви и згодоку сторбнѣ не можѣ ухилити (§. 441. и 240. уст. 2) а о такихъ неприналежностяхъ була бесѣда при §. 104. нормы юрид.

Якъ бы замѣтъ неприналежности оказавъ ся оправданнымъ, судя оголосить ухвалу о своѣй неприналежности и закбичить розправу (§. 239).

Коли же не внесено того замѣту або коли его вѣдкнено, судя отвирае розправу въ справѣ головной. Тогдѣ позовникъ має поставити ясно свое жадане (демагане позову, правѣжь), его узасадити, навести средства доказовѣ и т. д.; пбзванный же або узнае те жадане, або заперечуе належнѣсть, противставити взаємнѣ жаданя, вносити замѣты и оборону, предкладае до уваглядненя факты, наводити доказы и т. д.

На случай узаня западае вырокъ на основѣ узаня (§. 395.). Въ случаю же противнѣмъ судя по усталеню стану спбрной справы оголосить свою „постанову доказову“ т. е. чи и котрѣ доказы вѣнѣ допускае та на котрѣ спбрнѣй подѣвъ; а ухвалы той не можна нѣякимъ правнымъ ередствомъ оспорювати (§. 277.). Коли то можливе, приступае ся заразѣ до переведеня доказѣвъ, о чѣмъ буде низше бесѣда, а коли нѣ, вѣдрочуе ся розправу. Якъ бы доказъ якѣй треба було переводити въ иншѣмъ судѣ (черезъ судъ вѣзаного), то можна не протооловати того, що стороны наводятъ о станѣ рѣчи, але за то судя представити тѣ предложеня сторбнѣ въ своѣй постановѣ доказовѣй письменно (§. 444.) и увѣдомити о тѣмъ такожь стороны, котрымъ прислугуе право, на найблизшѣй споровѣй розправѣ справити те, що було хйбно представлене въ тѣй постановѣ, вносячи до протоколу або на письмѣ супротивлене (§. 444.)

Якъ вже переведено доказы, кожда сторона має освѣдчити ся про выслѣды ихъ, т. е. чи та о скѣлько узнае, що подѣя якась е доказана, або що той а той доказъ зѣ тыхъ а тыхъ причинъ узнае недостаточнымъ, невѣрогѣднымъ. Може такожь кожда сторона ажѣ дѣ закбичена розправы навести новѣй подѣвъ (подѣйснѣй предложеня) и доказы, кобы лишь они не змѣряли очевидно

до проволоченя sprawy, бо инакше судя вѣдмовить ихъ
принятю и допущеню.

Судя кермуе взагалѣ розправою такъ, щобы кожда
сторона навела тѣ подѣвъ, котрѣ для sprawy суть важ-
ными, та подала доказы на тѣ подѣвъ, або якъ бы доказы
тѣ були недостаточными, щобы доповнила тѣ доказы
иными, — взагалѣ, щобы подала такі выясненя, котрѣ
могли бы въ цѣлости правдивый станъ рѣчи усталити,
узаадняючій права и домаганя той стороны. Супереч-
ности въ твердженняхъ сторони мае судя имъ предста-
вляти, а якъ бы заходили які сумнѣвы що до обставинъ,
котрѣ мае ся зъ уряду увагляднати, (т. е. що до неприна-
лежности суду, недопустимости дороги права, заправо-
ваня и правосильности выроку що до sprawy спѣрної,
§. 240.), судя мае ихъ пѣднести §. 183.

Для выясненя sprawy вѣльно кождѣй сторонѣ черезъ
судю або за его призволомъ непосредно до присутного
противника и его заступника ставити пытаня про все
обставины, які дотыкають правного спору або устной
розправы а для процесу суть рѣшучими, а особливо про
ествованє и якѣсть грамотъ, рѣчей вывѣдныхъ и пред-
метѣвъ оглядинъ (§§. 184., 289.). Невѣдповѣднѣ пытаня
може судя не допустити.

Если явивша ся сторона не є способна, не умѣе
зрозумѣло представити те, о що иде спѣръ або устна
розправа, може судя вѣдрочити день судовый на корот-
кій часъ и поручити сторонѣ, щобы на слѣдуючѣмъ дни
судовѣмъ явила ся въ заступствѣ вѣдповѣдного новно-
властця, а въ разѣ потреби адвоката, бо инакше буде
уважатись за неявившу ся, — а повторне вѣдрочене
задля той самой причины не є можливе (§. 185.).

Якъ вже справа спѣрна буде достаточно обговорена
и розпѣзнана, та на пѣдставѣ переведеныхъ доказѣвъ до-
спѣла до порѣшеня, судя заявляє, що розправу замыкає.
Те саме може статись и тогдѣ, якъ бы судя перевѣвъ
уже цѣлу розправу, а не надѣшли ще акта про переве-
деня якого одного доказу вѣдъ завѣзаного судіи, если
або стороны зрѣкають ся розправы надъ выслѣдомъ того
перевести ся маючого доказу або если судя уважає, що
розправа така буде злишною; зъ тѣмъ випадку западе

рѣшене по присланю актѣвъ доказу (§. 193.). Одначе, якъ бы зъ присланныхъ актѣвъ судя узнавъ потребу, що зъ огляду на выслѣдъ того доказу або на заявы сторѣнъ, при вереведеню того доказу зложенѣ, слѣдувало бы ще розправу доповнити, може зарядити доповнене розправы; те саме може зрѣбити, якъ взагалѣ пересвѣдчить ся, що до порѣшеня справы треба выяснити або поповнити заяву стороны або прояснити доказъ на якусь подѣю (§. 194.).

Въ кождѣмъ станѣ розправы може судя на внесокъ або зъ уряду пробовати спѣрѣ залагодити угодою цѣлковитою або що до поодинокихъ точокъ, а змѣсть еи має ся протоколовати (§. 204.).

По укѣнченю розправы судя въ присутности сторѣнъ представити станѣ справы въ переглядѣ, збставленѣмъ на пѣдставѣ выводѣвъ сторѣнъ, а представлене те записуеь до протокоду узглядняючи змѣсть актѣвъ процессовыхъ (§. 211.). Якъ бы устну розправу переведено и укѣнчено на однѣмъ дни судовѣмъ, то можна залишити протоколоване выводѣвъ сторѣнъ о станѣ справы, а представлене его застерегчи представленю подѣйсного стану въ выроку; въ протоколѣ належить тогдѣ крѣмъ звичайныхъ формальныхъ записокъ о судѣ, мѣсци розправы, особахъ, удѣлѣ беручихъ и т. д. (о чѣмъ самъ судя має дбати) представити тѣлько:

1) тѣ заявы сторѣнъ, що вѣдносять ся до ограничєня або змѣны жаданя позву, до узнаня довгу або зрєчєня ся домаганя пѣднесеныхъ та средствъ доказовыхъ;

2) внесокъ на переслуханє стороны пѣдъ присягою;

3) всѣ тѣ пѣдчасъ розправы поставленѣ внески сторѣнъ, котрыхъ судя не узглядняє;

4) всѣ ухвалы и постановы судейскѣ, котрѣ можна оспорювати якимъ правнымъ средствомъ (§. 208.).

Въ тѣмъ випадку непротоколованя выводѣвъ сторѣнъ муситъ подѣйсний станѣ выроку бути выготовлений и до трехъ день по укѣнченю розправы зложеный въ судовѣй канцелярѣи до перегляду сторѣнъ, а тѣ же могутъ въ протягу трехъ день по увѣдомленю о тѣмъ внести письменне або протоколярне супротивленє що до правдивости

подѣйсного стану, въ выроку представленого, — судя же може на таке супротивлене змѣнити вѣдповѣдно той хибно представленый подѣйсный станъ выроку (§. 445.).

Въ ившихъ выпадаехъ, якъ розправа не кѣнчить ся на однѣмъ дни судовѣмъ, мае протоколь крѣмъ высше згаданого змѣсту ще заключати отей дальшій записки:

5) збзнаня свѣдкѣвъ пѣсля ихъ сущного змѣсту, а якъ треба дословно (§. 343.);

6) увагу, чи свѣдка заприсяжено передъ або по его збзнаню, або чи и длячого залишено его заприсягнути;

7) якій замѣты пѣдносять стороны противъ протоколу (§. 343., уст. 3.);

8) чи знатокѣвъ при доказѣ черезъ знатокѣвъ заприсяжено або за згодою сторѣнѣ не заприсяжено (§§. 358., 367.);

9) выслѣдъ обзоринѣ;

10) замѣтѣу про заприсяжене стороны, переслухавои пѣдъ присягу (§. 377.);

11) доказы, предекладаній стороною на спѣрнѣй твердження (§. 209. уст. 2.).

Протоколь розправы належить сторонамъ предложити до перегляду або вѣдчитати, а они мають го пѣдписати (§. 212.).

Коли протоколь вже закончено, судя о скѣлько можна заразъ выдае и оголошувъ вырокъ зъ поводами. При оголошеню выроку не конче потребують бути стороны (§. 414.).

Якъ вырокъ не западае заразъ, то мае бути выданный до 8 днѣвъ по скѣнченю розправы, а якъ закончено розправу, закймъ переведено якій оденъ доказъ (§. 193.), до 8 днѣвъ по тѣмъ, якъ надѣйдуть акты того доказу — и тогдѣ не треба вже оголошена (§. 415.).

Если сторона не явить ся на першѣмъ дни судовѣмъ, вызначенѣмъ на позовѣ, тогдѣ на внесокъ явившой ся стороны западае противъ неявившѣй ся сторѣнѣ вырокъ заочный (§. 442.).

Если же котра сторона не явить ся на котрѣмъ пѣзнѣйшѣмъ дни судовѣмъ, належить розрѣзнити два выпадки: 1) або явивща ся сторона не мае нѣчого нового навести, а тогдѣ може жадати выдана заочного выроку;

*

або 2) явивша ся сторона має ще щось нового доложити, то тогдѣ те ви нове предложене списує ся до протоколу, а вѣдпись удѣляє ся сторонѣ противнѣй зъ тымъ застереженемъ, що якъ бы не явилась и до той слѣдуючої спорової розправы, то западе вирокъ заочный зъ увзглядненемъ тыхъ новыхъ предложень (§. 442.).

Зъ оголошенемъ выроку кѣнчить ся розправа.

Въ письменнѣмъ виготовленю выроку, якій належить доручити сторонамъ, належить поучити стороны, що до внесеня средства правного противъ вирокѣ (вѣдкливаня) и для поступованя вѣдкликного wymagaє ся заступства адвоката (§. 447.), лишь въ мѣсцевостяхъ, де нема найменше двохъ адвокатѣвъ, можна вѣдкликане (апелацию) вѣдъ вирокѣ першої инстанціи, але не ревізію противъ вирокѣ другої инстанціи, внести протоколярно въ судѣ процесовѣмъ (§. 465., 505.); такъ само можна рекурсы вносити въ судахъ повѣтовыхъ протоколярно, але лишь стороны, незаступленѣ въ процесѣ адвокатомъ (§. 250.). У всѣхъ иншихъ випадкахъ wymagaє ся до внесеня вѣдкликаня, ревізіи и рекурсу пѣдпису адвоката.

Зъ огляду на той примусъ адвокатскій, а взглядно протоколярно - судовый до вношеня правныхъ средствъ вѣдъ вирокѣвъ и ухвалъ, не будемъ тутъ ближе розбирати приписѣвъ про вѣдкликаня, ревізіи и рекурсы.

Зазначимо лишь, що речинець до вношеня всѣхъ тыхъ средствъ правныхъ в 14 днѣвъ по дорученю выроку. взглядно ухвалы, — та що богато ухвалъ в такихъ, вѣдъ котрыхъ цѣлкомъ нема рекурсу або вѣдъ котрыхъ не прислугує окремый рекурсъ (§. 523.), о чѣмъ судя въ кождѣмъ поодинокѣмъ випадку поучить сторону, — вѣднци, що в такї ухвалы, котрї першїи судя, выдаючїи ту ухвалу, може на представлене самъ змѣнити, а то ухвалу, вѣдмавляючу або вѣдбираючу право убогихъ, дальше засудь свѣдка або знатока на гривну, та кожду ухвалу, що дотычить проведу процесу (§. 522.).

Окремї постановы въ справахъ багательныхъ.

Багательною справою в тѣ, де предметомъ спору в сума грошева до 50 злр., або замѣсть предмету спору

домаганого позовникъ готовъ приймити его вартѣсть до 50 злр. (§. 448).

Поступоване въ багателькахъ є зовсѣмъ те саме, що и въ иншихъ справахъ, а вѣдмѣны лишь ось тї: 1) що мужа може заступати жѣнка на пѣдставѣ письменного повномочія (§. 449.), 2) що по вѣдмовленю замѣтѣвъ неприналежности суду, недопустимости дорога права, заправованя и правосильности выроку має розправа въ справѣ головнѣй сей часъ вѣдбутись (§. 450), 3) що въ протоколѣ розправы можна умѣстити записку про удѣлене повновласти, коли сторона явить ся зъ повновластцемъ, а конче треба умѣстити увагу, чи сторона була присутною при оголошеню выроку (§. 451.), бо коли були обѣ стороны присутнїй, выготовлене и доручене выроку на письмѣ вѣдпадає, а зъ оголошенемъ стаєсь вырокъ насупротивъ сторѣнь обовязуючимъ (§. 452.), 4) що запавшїй вырокъ можна оспорювати лишь вѣдкликанемъ задля 7 неважностей, вычисленыхъ въ §. 477., а то: що порѣшавъ справу судя выключенїй або ухиленїй, що судъ не бувъ вложений способомъ приписанымъ, що судъ бувъ до порѣшеня неприналежнимъ навѣть за згодою сторѣнь, що сторѣнь вѣднято можнѣсть розправляти передъ судомъ (якъ не доручено належно вѣзваня), що сторона або зовсѣмъ не була заступлена або, якъ потребовала заступника заковного, не була нимъ заступлена, що справа не належить на дорогу права, що неоправдано выключено явнѣсть, 5) якъ середъ поступованя позовникъ змѣнить позовъ а вартѣсть переступить границу 50 злр., тойже самъ судъ остає приналежнимъ, має ся розправу перевести пѣсля загально обовязуючого поступованя (§. 453).

Окремї постановы въ справахъ провїзорїяльныхъ.

Провїзорїями є тї спору, де позовникъ домагаєсь задля нарушеня посѣданя рѣчей и правъ охороны и приверненя остатного стану посѣданя. Позвы мають зъ верха бути означенїй яко позвы о нарушене посѣданя, а можна ихъ — якъ до теперь, вносити лишь до 30 днѣвъ вѣдъ часу, коли позовникъ довѣдає ся о нарушеню (§. 454.).

Справи провізоріяльні мають ся полагоджувати яко наглі якъ найскорше (§. 455.).

Коли хтось чує ся въ посѣданю недвижимости або якого права черезъ те нарушенымъ, що сусѣдъ буде якийсь новий будынокъ або якусь будовлю взагалѣ, або що розбирає истнуючу будовлю, а не обезпечить ся пѣсля приписовъ арт. XXXVII. закона, заводячого процедуру цивільну, — то той, що чує ся нарушенымъ, може пѣсля §§. 340. до 342. кн. зак. цив. просити судъ о выданѣ закау, щобы сусѣдъ той новости не заводивъ.

Закимъ справу ту судъ розбере, має на внесокъ позовника, въ позовѣ поставлений, выдати тымчасовый заказъ дальшой будовы въ разѣ потребы за зложенемъ забезпеченя (кавціи) черезъ позовника, або позволити тымчасово на дальшу будову за забезпекою (за зложенемъ кавціи) черезъ сусѣда будущого (§. 456.).

Судя може такожъ и въ иныхъ випадкахъ выдывати и вѣдкликувати тымчасовы зарядженя, въ разѣ потребы за забезпекою, а такихъ заряджень не можъ оспорювати нѣякимъ средствомъ правнымъ (§. 458.).

Впрочѣмъ такъ, якъ до теперъ, розправа провізоріяльна має обмежитись до выясненя и выказаня послѣднего посѣданя та ёго нарушеня зъ выключенемъ выясненя про право до посѣданя, титулъ, правѣсть и неправѣсть або про вѣдшкодоване. Зъ помѣжъ доказѣвъ выключене в переслуханѣ сторѣнъ замѣсть присяги або пѣдъ присягою (§. 457.).

Порѣшене спору провізоріяльного має наступити заразѣ по укѣнченю розправы — и въ тѣмъ рѣзнитъ ся дотеперѣшне поступоване провізоріяльне вѣдъ поступованя на пѣдставѣ новои процедуры. Порѣшене те має — якъ и дотеперъ — обмежатись лишъ на установленю тымчасового правила для подѣйсного стану посѣданя або до выданя тымчасовои забороны або безпеки, не перепиняючи пѣзнѣйшого доходженя судового въ дорозѣ права. Кѣвцеве те порѣшене можна оспорювати рекурсомъ. (§§. 459.—460.).

Поступоване при переводѣ доказовъ.

Посля новой процедуры доказы могутъ бути переведенъ не лишъ на внесокъ стороны але и зъ уряду, якъ судъ узнать ихъ потребу.

Доказы, предложенъ стороною, а судомъ узнанъ за нерѣшающъ, або змѣряющъ до проволоки, належить выразно вѣдкнута и те зазначити въ протоколъ (§. 275.), та въ подѣйснымъ станѣ выроку (§. 417.).

Засадою е, що доказы мають переводитись передъ судією орѣкающимъ. Однакъ судъ може зарядити доказъ по-за розправою а то наслѣдкомъ ухвалы, на розправѣ споровѣй повзятои, або въ поступованю пѣдготовляющѣмъ, если доказъ той пѣдчасъ устной розправы споровои не може бути переведеный або коли его переведене значно затруднило бы розправу або ю проволѣкло, якъ особливо переслухане свѣдкѣвъ, мешкающихъ далеко вѣдъ процесового суду, або свѣдкѣвъ, котрыхъ на мѣсци треба переслуховати (§§. 276., 245. уст. 3.).

Переведене доказу заряджуе ся ухвалою „казовою“, въ котрой належить докладно означити тѣ спѣрнѣй подѣвъ, на котрѣ дотычный доказъ має ся перевести (§. 277.). Ухвалу оголошуе ся при розправѣ устнѣй и протоколуе ся (§. 208. уст. 3.), а лишъ якъ доказъ має переводити иншій судя (вѣдпорученый або вѣзванный) выговляе ся на письмѣ (§. 227. уст. 3.).

На внесокъ може процесовый судъ зарядити, чтобы стенографъ заприсяженный стенографувавъ переведене доказу на коштъ внескодавця, а до 48 годивъ переписавъ те звичайнымъ письмомъ (§. 280.).

На день судовый, вызначеный до переведеня доказу, могутъ стороны самѣ привести зъ собою свѣдкѣвъ и знатокѣвъ, ними покликанныхъ (§. 288.). Доказъ має бути переведеный, хоть бы стороны не явились на термѣнъ; але якъ бы сторона могла выказати, що зъ важныхъ причинъ не могла явитись, а въ переведенѣмъ доказѣ черезъ те зайшла важна, сущна недокладнѣсть, може судя допустити доповнене доказу (§. 289.); те саме дѣвсе, коли передъ розправою споровою сторона зажадае до-

повнена доказу, переведеного поза розправою, а судя узнать те жадане оправданимъ (§. 286.).

Нова процедура знає пять родбвъ доказбвъ: грамотами, свѣдками, знатоками, оглядинами и переслуханемъ сторбвъ.

Доказъ грамотами.

Драмоты (документы), на котрѣ сторона покликую ся на доказъ своихъ поданъ, належить на внесокъ стороны противной або на жадане суду въ первописи предложити судови такъ, щобы судъ и сторона противна могли переглянути цѣлу основу грамоты (§. 297.—300.), а лишъ, якъ сторона имовѣрно выкаже, що грамота находится ся въ перехованю нотаря або публичной власти та що вѣдь нихъ не можъ було еи выдобути, має судъ ю зажадати вѣдь нотаря або дотычноной власти (§. 229., 301.). Коли сторона мимо завбзваня судового не предложитъ на вызначеный день судебной грамоты, не буде увзгляднене се ередство доказове при порѣшеною справы.

Але навѣтъ противникови той стороны, котра покликую ся на грамоту, може судъ наказати, щобы предложивъ дотычну грамоту, коли покликуюча ся на грамоту сторона може имовѣрно выказати, що противникъ має ту для переведеня доказу такъ важну грамоту у себе, та коли предложитъ вѣдпись той грамоты або що найменше подастъ еи змѣсть (§. 303.). Противникъ не може вѣдмовити предложеня грамоты, коли самъ на ню повликавъ ся, коли пѣсля пивѣльного права обовязаный выдати ю або предложити, коли она е для обохъ сторбвъ спѣльна, т. е. коли она въ ихъ интересѣ споряджена, або засвѣдчає взаемнѣ вѣдносины правнѣй або якъ е письменнымъ переговоромъ дотычно правового мѣжь учасниками (§. 304.). Противно може противникъ вѣдмовити предложеня, коли бы змѣсть дотычивъ справъ житя родинного, коли бы предложенемъ нарушивъ обовязокъ чести, коли бы черезъ те нанесено сорому сторонѣ або третѣй особѣ або наражено на небезпечнѣсть карно - судебного прослѣдованя, коли бы нарушено обовязокъ мовчливо-

сти, узнаний державою, або тайну штуки або интересу, та и зъ иншихъ важныхъ причинъ.

Якъ противникъ перечить, мовъ бы посѣдавъ грамоту, може судъ ухвалити, щобы вѣнъ пѣдъ присягою збзнавъ, чи має ту грамоту, або чи знае, де она є, або чи не усунувъ або не зробивъ ю непридатною самъ або черезъ когось иншого. На термѣнѣ може противникъ або дати жадаий выясненя, або вѣдмовити ихъ и не складати збзнаня пѣдъ присягою, а въ тѣмъ послѣднѣмъ выпадку судъ не буде его примушувати гривнами, але по свому розбзнаню осудить, акій впливъ має мати та вѣдмова на порѣшенє справы (§. 307.).

Коли доказникъ покликуює ся на якусь грамоту, що є въ посѣданю третей особы и що є для доказника и той третей особы спѣльною, то судъ по переслуханю противника процесового и той третей особы, може наказати тѣй третѣй особѣ, щобы на коштъ доказника предложила грамоту, коли доказникъ имовѣрно выкаже, що она має ту грамоту; въ разѣ противнѣмъ мусить доказникъ особнымъ процесомъ домагатись вѣдъ той третей особы выдачи грамоты, а тымъ часомъ просити судъ процесовый о адержанє головного процесу (§. 308.—309.).

Якъ судъ сумнѣває ся о правдивости грамоты, може завѣзвати особу або власть, выставившу ту грамоту, щобы заявила ся про єи правдивѣсть (§. 310.).

Сторона, свавѣльно оспорююча правдивѣсть грамоты, може бути засуджена на кару за сваволу (§. 313., 220).

Доказъ правдивости можна перевести порѣвнанємъ письма; якъ нема письма, зъ котрымъ можна бы порѣвнати, може судъ наказати сторонѣ, щобы передъ судомъ написала якась число означеныхъ слѣвъ; а якъ написати не хоче або очевидно змѣняє почеркъ, судъ осудить, якій то впливъ буде мати на порѣшенє справы (§. 314.).

Що до правивости запереченї грамоты могутъ до покѣнченя спору бути перехованї въ судѣ (§. 316.).

Всѣ тѣ постановы мають вѣдповѣдно примѣнюватись и при доказахъ памятникѣвъ, знакахъ граничныхъ, камѣнѣвъ межѣвныхъ, палѣвъ значныхъ и сумежныхъ та подѣбныхъ знакахъ або карѣжѣвъ та мѣрѣ деревныхъ (рѣчи вывѣднѣ) (§. 318.).

Доказъ свѣдками.

Хто не може бути свѣдкомъ, а хто може ухилитись вѣдъ свѣдоцтва?

Не можна яко свѣдкѣвъ слухати особѣвъ не способныхъ до удѣлюваня своихъ спостережень, дальше духовныхъ що до тайнъ духовныхъ, сповѣди, та урядникѣвъ що до тайны урядовой (§. 320.); заприсягати же яко свѣдкѣвъ не можна тыхъ, що засуджені були за фалшиве свѣдоцтво або фалшиву присягу, або не покѣбчили 14. року житя, або для браку або немочи розуму не мають понятя про сущность и значѣне присяги (§. 336.); а вѣдмовити можна збзнаня на пытаня:

1) котрыхъ вѣдповѣдъ могла бы нанести сорому або стягнути небезпечность карно-судового прослѣдуваня на свѣдка, его супруга або на особу, зъ нимъ спорѣднену або посвоячену въ простѣмъ або бѣчнѣмъ поколѣнью до другого степеня, на выховавцѣвъ, выхованцѣвъ, опѣкуна, поручиця;

2) котрыхъ вѣдповѣдъ нанесла бы страту масткову на свѣдка або особы що ино вычислені;

3) дотычно подѣй, що до котрыхъ свѣдокъ нарушивъ бы обовязокъ тайны, державою узнаный;

4) дотычно того, що сторона звѣрила ся свѣдкови яко своему адвокату;

5) котрыхъ вѣдповѣдъ вѣдкрыла бы тайну штуки або заводу (§. 321.).

Хто хоче корыстати зъ того права вѣдмовы, має повѣдъ вѣдмовы имовѣрно выказати (§. 323.).

Якъ бы судъ не узнавъ того повѣду, а свѣдокъ не хотѣвъ зложити присяги або збзнаня, може бути гривною або арештомъ до 6 недѣль до того змушений (§. 325.).

Свѣдоцтво складае свѣдокъ зъ регулы передъ судією орѣкающимъ; але якъ свѣдка треба на мѣсци переслухати для выслѣдження правды, або якъ свѣдка трудно передъ судоль орѣкающимъ переслухати, або якъ бы те переслухане задля вѣдлеглости мѣсця побуту свѣдка потягало за великій кошты подорожи свѣдка, або якъ бы свѣдокъ зъ иншихъ причинъ не мѣгъ явитись, може бути

свѣдокъ переслуханный черезъ вѣдопорученного або вѣдыва-
ного судю навѣтъ въ мешканю свѣдка (§. 328.).

Вѣдывана до свѣдкѣвъ рѣзнятъ ся вѣдъ теперѣшнихъ
въ тѣмъ, що мають подавати такожь коротке овначене
предмету переслухана (§. 329.).

Доказникови може судъ наказати, щобы напередъ
зложивъ для свѣдка належитѣсть свѣдка пѣдъ загрозою,
шо въ разѣ незложена буде розправа переведена зъ по-
миненемъ доказу тымъ свѣдкомъ (§. 279., 332.).

Якъ бы свѣдокъ безъ достаточного оправдана не
явивъ ся на означеный день, пѣдпадае карѣ порядковѣй
до 50 злр., але крѣмъ того може бути засужденый на
зворотъ коштѣвъ, повставшихъ черезъ его неявлене,
а вкѣнци вѣдповѣдае сторонамъ за всяку шкоду наслѣ-
домъ ударемнена або проволоки проводу доказового (§.
333.). Той хто домагае ся звороту коштѣвъ задля нея-
вленя свѣдка, мае до вѣсьмоухъ днѣвъ пѣсля того про-
сити о установлене высоты коштѣвъ, предкладаючи ихъ
списъ, якъ судъ орече обовязокъ свѣдка на зворотъ
коштѣвъ.

Важною змѣною вѣдъ дотеперѣшного поступована
е то, що судъ може на внесокъ установити термѣнъ, до
котрого доказъ зъ свѣдка мае бути покѣнченый, бо инакше
доказъ той буде поминеный (§. 335.).

Не менше важною е и та нова установа, що обѣ
стороны могутъ зречи ся. заприсяжена свѣдка (§. 336.,
337.), та що судѣвъ полишено свободне порѣшене, чи по-
попереднѣмъ допытъ свѣдка мае наступити его переслу-
хане та заприсяжене передъ чи по переслуханю.

Передъ переслуханемъ вѣсѣхъ вѣзванныхъ свѣдкѣвъ
не може нѣ оденъ свѣдокъ вѣддалити ся безъ призову
судѣвъ, бо вѣнъ може бути потрѣбный, щобы го до очей
другому свѣдкови представити (§. 339.).

Стороны могутъ бути присутными и ставити пытаня
до свѣдкѣвъ; лишь якъ свѣдка переслухуе ся въ его
мешканю, стороны не могутъ лично брати въ тѣмъ уча-
сти, а могутъ натомѣсть напередъ передати судѣвъ пытаня
(§. 341.).

Зѣзнаня свѣдкѣвъ списуе ся до протоколу, котрый
вѣдчитуе ся свѣдкамъ и сторонамъ або предкладае ся до

перегляду. Такожъ спростованя и додатки до списаного може свѣдокъ и сторона зажадати (§. 344).

Доказникъ може вѣдступити вѣдъ переслуханя свѣдка, але противникъ може обстати при переслуханю, якъ свѣдокъ явивъ ся, або навѣтъ зачавъ вже складати свои абзнаня (§. 345.).

Свѣдокъ має право домогатись звороту конечныхъ коштѣвъ подорожи и побуту свого. За страту часу може домогатись лишъ тогдѣ, якъ понявъ дѣймаючій ущербъ въ своѣмъ деннѣмъ зарѣбку. Всѣ тѣ домаганя має найдальше до 24 годинъ по переслуханю поставити, бо пѣдальше не увзглядити ся (§. 346.). Вынагороджене означае на пѣдставѣ тарифы канцелярія судова, а якъ бы сторона або свѣдокъ не були вдоволені, можуть до 3 днѣвъ зажадати рѣшеня суду (§. 347.).

Доказъ знатоками.

Доказъ знатоками, допускае судъ на внесокъ або зъ уряду та переслухуе стороны що до числа и особбъ знатокѣвъ, але не е вязаный навѣтъ згѣднѣмъ внескомъ сторѣнъ (§. 351.).

Именуючи знатокѣвъ, судъ увѣдомляе о тѣмъ стороны при вызначеню дня судового, а стороны могутъ знатокѣвъ ухилити зъ тыхъ самыхъ причинъ, що и судію, розумѣе ся, выказавши причину ухиленя (§. 355. процедур. и §. 19. пр. юрис.).

Знатокъ, що не оправдавши ся не явить ся на вѣзване, або не дае добромнѣня, пѣдпадае карѣ порядковѣй до 50 злр., або карѣ за сваволю до 300 злр., — а крѣмъ того може бути засудженый на зворотъ коштѣвъ та вѣдповѣдае сторонамъ за всяку шкоду (§. 354.).

Такъ само, якъ при доказѣ свѣдками, могутъ обѣ стороны зречи ся заприсяженя знатокѣвъ; впрочѣмъ звычайно заприсягае ся ихъ передъ переслуханѣмъ, коли не суть стальными знатоками, разъ на все заприсяженными (§. 358.).

Доказъ переводить ся звычайно передъ судомъ орѣкающимъ, але якъ предмету, що має ся оказати знатокамъ, не можъ до суду доставити або зъ иншихъ при-

чинъ не може бути въ судѣ оглядавый, то може бути доказъ переведеный судію вѣдпорученымъ або вѣзванымъ (§. 352.).

Добримѣне має бути завсѣгды узасаднене (§. 362.), а якъ оно неясне або суперечне, можна его выяснити повновымъ переслуханемъ тыхъ самыхъ або навѣтъ и иныхъ знатокѣвъ (§. 362.).

Знатокѣвъ належить ся зворотъ коштовъ и выдатковѣвъ, вѣдшкодоване за страту часу и вынагорода за трудъ. Що до задатку вѣдъ доказника на тѣ кошты, що до призначаня тыхъ належитостей, що до права противника, жадати переведеня розпочатого доказу, обовязують такі самі приписы, якъ и при доказѣ свѣдками (§§. 363., 365.).

Доказъ оглядинами.

Коли для выясненя sprawy оглядины оказывают ся потрібными, може ихъ судъ зарядити прибираючи въ разѣ потреби одного або бѣльше знатокѣвъ. Якъ предметъ не можна оглянути въ судѣ, можна оглядины доконати черезъ судію вѣдпорученого або вѣзаного. На кошты оглядинъ має доказникъ зложити задатокъ пѣдъ загрозою залишеня того доказу (§. 368., 301., 303., 307., 332.).

Выслѣдъ оглядинъ списуе ся до протоколу чи то розсправы, чи то до окремого протоколу, въ котрымъ вписуе ся присутні особы и пѣднесені замѣты (§. 370.).

Доказъ переслуханемъ сторѣнѣвъ.

Якъ спѣрныхъ подѣвъ въ иншій способъ не можь доказати, можна доказувати ихъ такожь переслуханемъ сторѣнѣвъ чи то на внесокъ сторѣнѣвъ чи зъ уряду (§. 371.); одначе противъ стороны. котра має бути переслуханою, не може заходити нѣ одна причина выключача свѣдка зъ §§. 320. и 336., уст. 1. (§. 372.).

Ведене доказу вѣдбувае ся въ той способъ, що судъ задае вѣдповѣдніы pytania сторонамъ про подѣвъ, які тымъ переслуханемъ мають ся доказати; допытъ вѣдбувае ся безъ запрясаженя попередного, але по упѣмненю сто-

рбнѣ, що пѣсля обставинѣ можна ихъ буде приневолити до зложеня присяги на свои збзнаня (§. 375., 376.).

Якъ выслѣдъ того допыту не выстарчае, судѣ постановляе, котру сторону належить переслухати пѣдъ присягою; на ту саму пѣдѣю можна збзнаня пѣдъ присягою вымагати лишъ вѣдъ одной стороны. Судѣ може зъ незаприсяженого збзнаня той стороны пѣднести поодинокѣ твердження, котрѣ сторона пѣдъ присягою мае повторити, або судѣ може означити выслѣве, въ якѣмъ сторона мае зложити свое збзнане Фалшиве збзнане стороны пѣдъ присягою пѣдпадае пѣдъ ту саму карноправну постанову, що и фалшива присяга; тому суда мае обовязокъ передъ збзнанемъ пѣдъ присягою звернути на те увагу стороны (§ 377.); а сторона може просити навѣтъ о вѣдрочене для намыслу лучшого (§. 379.).

Переслухане стороны пѣдъ присягою повинно всегда вѣдбуватись передъ судомъ орѣкающимъ, але якъ противъ особистого ставленя стороны заходять непоборимѣ перешкоды, або якъ бы се потягнути мало нерозмѣрнѣ кошты, можна сторону переслухати черезъ судію вѣдпорученого або вѣзаного (§. 375.).

Впрочѣмъ постановы о доказѣ свѣдками примѣнюють ся такожъ до доказу переслуханемъ сторѣнѣ, лишъ вѣдпадае причина вѣдмовы збзнаня задля обавы страты матковои (§. 321. уст. 2.), та недопустиме е ужитѣ средствъ примусовыхъ до ставленя ся стороны въ судѣ або до збзнаня пѣдъ присягою (§. 380.), бо се поляшае ся осудови суду, якѣй впливъ буде мати те ухилене ся стороны на поставлене доказу (§. 381.), вкѣнци стороны не мають права домагатись вынагороды за выдатки и страту часу, якъ свѣдки (§. 346.), тѣлько почислити собѣ въ коштахъ спору (§. 382.).

Часть четверта

заклучае въ §§. 461.—528 приписы про правнѣ средства т. е. вѣдкликъ вѣдъ выроку I. инстанціи, ревизія противъ вырѣкови II. инстанціи и рекурсе вѣдъ ухваль. Вже выше зазначили мы, що ту е примусъ адвокатскѣй т. е.

що письменній відклики, ревізії и рекурсы мусить підписати адвокатъ, а лишъ відклики и рекурсы може сторона, незаступлена адвокатомъ, передъ судомъ повѣтнимъ внести протоколярно. Тому не будемо обширивше розбирати тѣ части, бо адвокатъ и судя, вносячій взглядно списуючій письмо віддѣлично и т. д. буде знати достаточнѣ постановы.

Часть пята.

Подобно не будемъ ту обговорювати приписовъ про позовъ неважности и про позовъ о зновленѣ (§§. 529.—547.).

Позвы тѣ суть зовсѣмъ новыми институтами, а вимагають такого знавства законѣвъ, що неправникъ безъ помочи адвоката а взглядно судіи, проводячого сторону, не мѣгъ бы собѣ дати рады.

Згадаемъ лишъ, що позовомъ неважности можна оспорювати правосильне рѣшенѣ:

- 1) коли орѣквашій судя силою закону бувъ выключеный вѣдъ выконуваня уряду судейского;
- 2) коли сторона въ поступованю зовсѣмъ не була заступлена або якъ потребувала правного заступника, не була нимъ заступлена.

Зновленѣ же поступованя, законченого вырокомъ (не конче правосильнымъ) е допустимѣ:

- 1) якъ грамота, на котрѣй полягає вырокъ, е фальшиво споряджена, або сфальшована;
- 2) якъ вырокъ основуе ся на фальшивѣмъ збнаню свѣдка або противника;
- 3) якъ вырокъ выеднано дѣланемъ обманчивымъ або заступника стороны, еи противника або той-жъ заступника, котре надаеь до доходженя карного;
- 4) якъ судя при выданю выроку або рѣшеня попереджаючого вырокъ допустивъ ся нарушеня своихъ обовязковъ урядовыхъ, пѣднадаючого пѣдъ карный законъ;
- 5) якъ карно-судове ореченѣ, на котрѣмъ основуеь вырокъ, знесено иншимъ правосильнымъ вырокомъ;

6) якъ сторона вынайде вчаснѣйшій вырокъ правосильный, которого въ розправѣ не могла предложить, а котрый управильнивъ вже спбрнй вѣдносны мѣжь сторонами;

7) якъ сторона вынайде нові подѣвъ або средства доказові або пѣдбйме такй-жъ доказы, при розправѣ поминені, котрй е въ силѣ спровадити керистнѣйше порѣшене спору, зновити ся маючого (§. 530 и 531).

Речинець до вношеня тыхъ повѣвъ е оденъ мѣсяць вѣдъ дня, коли сторона довѣдала ся о причинѣ выключеня судн (§. 529. уст. 1.); коли рѣшене доручено сторонѣ або заступникови (§. 529. уст. 2.); коли вырокъ карный або ухвала заставляюча поступоване карне станеть правосильна (§. 530. уст. 1 — 5.); коли сторона може выхѣснувати вырокъ або предложить нові подѣвъ и доказы (§. 530. уст. 6., 7.); коли доручено вырокъ, поминаючій въ розправѣ наведені доказы (§. 531.).

Однакъ по упливѣ 10. лѣтъ по правосильности выроку не можна зовѣмъ его оспорювати позвомя неважности и зновленя, хйба бы розходилоь о випадокъ §. 529. уст. 2..

Часть шеста

оббймае особнй роды поступованя доказового (§. 548. и 554.), въ спорахъ вексельовыхъ (§. 555.—559.) въ спорахъ зъ договору найму — аренды и поступованя розѣмносудейского (§. 560.—599.).

Три першй не рѣзнять ся майже цѣлкомъ вѣдъ поступованя дотеперѣшного; въ спорахъ вексельовыхъ, яко належныхъ до трибуналѣвъ першой инстанці, належить удаватись до адвокатѣвъ; въ спорахъ зъ договору найму зайшла та змѣна вѣдъ дотеперѣшного права, що при наймахъ довшихъ якъ мѣсяць, а коротшихъ якъ рѣкъ, выповѣдъ законна выносить 14 днѣвъ, а при наймахъ коротшихъ 8 днѣвъ, замѣты же мають вноситись въ першѣмъ випадку до 8 днѣвъ по дорученю выповѣди, а въ другѣмъ випадку до 3 днѣвъ.

Найзначнѣйшій змѣны а радше доповненя зайшли въ поступованю передъ судями розѣемными.

Поступоване те, якъ стороны въ договорѣ розѣемнѣмъ або въ додатковѣй умовѣ не постановлять чого иншого, позбавлене розбзнаю судіѣвъ (§. 587.).

Договорѣ роземный е то умова, силою котрой стороны порѣшене правного спору або зъ якогось правного вѣдношеня вѣддають одному або больше судіямъ. Договорѣ мусить письменно бути зладженымъ, а має тѣлько тогдѣ правну силу, якъ стороны суть спосѣбными заключати угоду про предметъ спору (§. 577.).

Въ договорѣ можна вѣдразу установити поименно судіѣвъ розѣемныхъ, або застерегчи собѣ на пѣзнѣйше те именоване; если же того не зроблено анѣ не постановлено числа судіѣвъ, тогдѣ кожда сторона именуе одного судію, а тѣ выбираютъ зверхника (§. 580.).

Того, хто має именовати судію розѣемного, може противникъ, — а якъ третя особа має именовати судію, може кожда сторона завѣзвати ту третю особу, щобы до 14 днѣвъ именовала судію. Такъ само, коли именованый судя розѣемный вѣдкажесь вѣдъ уряду або доповненя зобовязанъ, або якъ умре, або буде ухилений, або зъ иншой причины буде усуненый, може кожда сторона вѣзвати противника, котрого судя вѣдказавъ ся, умеръ и т. д., щобы до 14 днѣвъ именовавъ на его мѣсце иншого судію (§. 581.).

Если не установлено въ тѣмъ часѣ судіи, або коли оба судіи розѣемнѣи не могутъ згодитись на особу зверхника, а въ договорѣ розѣемнѣмъ нема чого иншого постановленого, тогдѣ на внесокъ именуе судѣ розѣемного судію взглядно зверхника. Внесокъ може поставити кожда сторона, а навѣтъ каждый судя розѣемный, а то въ тѣмъ судѣ, котрый бы бувъ принадлежный до порѣшеня дѣтчного спору въ першѣй инстанціи. Примусу адвокатского ту нема, навѣтъ якъ бы внесокъ належало вносити до трибуналу першой инстанціи (§. 582.).

Коли въ договорѣ розѣемнѣмъ постановлено, що судіѣвъ именують обѣ стороны спѣльно, а стороны не могутъ згодитись на особы судіѣвъ, то якъ въ договорѣ не постановлено чого иншого, принадлежный судѣ може на

внесокъ оречн, що договѣръ розѣмный тратить свою силу. Те саме станеть и тогдѣ, коли оденъ зъ судіѣвъ, именованыхъ вже въ договорѣ, помре. буде ухиленный або зъ иншой причины буде усуненый, або коли судя розѣмный, чи то заименованный въ договорѣ, чи то выбранный стороною чи то судомъ заименованный не хоче сповнювати обовязкѣвъ судіи розѣмного (§. 583.), а въ договорѣ розѣмномъ не постановлено чого иншого.

Але судя, котрый піднявъ ся уряду судіи, а не сповнює свого обовязку цѣлкомъ або не въ своѣмъ часѣ, вѣдповѣдає сторонамъ за всю шкоду (§. 584.).

Судію розѣмного можна ухилити зъ тыхъ самыхъ причинъ, котрі управляютъ до ухиленя заводового судіи (§. 586., §. 19.—20 нор. юрис.), а права ухиленя не можъ зречи ся анѣ въ договорѣ розѣмномъ анѣ въ пѣзнѣйшій умовѣ (§. 598.).

Що до поступованя передъ судіями розѣмными була вже выше згадка, що оно полимене узнаню судіѣвъ, коли чого иншого не постановлено въ договорѣ. Але якъ вже установлено належито судъ розѣмный, а одна сторона не вдає ся въ розправу тогдѣ судіи мають право розправляти лишъ зъ другою стороною (§. 587.).

Стороны, добровѣльно явившихъ ся свѣдѣкѣвъ и знатокѣвъ можуть судіи розѣмной переслухувати безъ присяги; примушувати не можуть нѣкого до того, чтобы явивъ ся и складавъ збзнаня (§. 588.), а якъ судіи уважають те потрібнымъ, можуть зробити черезъ принадлежащий судъ, або въ разѣ сумнѣву черезъ судъ повѣтовый мѣсця переведеня доказу (§. 589.).

Оречене судіѣвъ западає бѣльшостію голосѣвъ (§. 590.), а якъ еи не можъ осягнути, або якъ лишъ установлено двохъ судіѣвъ, а мѣжь ними не можъ узыскати односторонности, мають судіи о тѣмъ увѣдомити стороны, котрі могутъ въ принадлежномъ судѣ поставити внесокъ на узнане, що розѣмный договѣръ утративъ свою силу або е безуспѣшный (§. 591.).

Оречене свое укладають судіи на письмѣ заосмотренѣмъ датою и підписують го підъ неважностію в сѣ, а такъ само выготовленя того ореченя, котрі сторонамъ

мають бути заразъ особисто або поштою або черезъ нотаря доручені (§. 592.), а припису сего не можуть сторони зречи ся анѣ въ договорѣ розъемнѣмъ анѣ въ пбзвѣйшій умовѣ (§. 598.). Первописъ оречена складаєсь вразѣ зъ посвѣдченями на доручене въ переховокъ особѣ, вызначенѣй договоромъ розъемнымъ, або якъ нема о тѣмъ згадки або якъ особа переховника умре, у того, кого вызначить судя, а ваглядно у нотаря (§. 593.).

Оречене судіівъ розъемныхъ має силу правосильного выроку, хѣба бы стороны въ договорѣ розъемнѣмъ застерегли право оспорюваня передъ вышою инстанцією розъемно-судовою. Правосильнѣсть можуть судіи ствердити на выготовленю оречена (§. 594.).

Однакъ оречене розъемне може бути узнане за безуспѣшне :

1) если не списано договору розъемного, або списано неважный, або списанный утративъ силу, ставъ ся безуспѣшнымъ ;

2) если судіи не выслушали въ правный способъ стороны, або если сторона, що потребує законного заступства, не була заступлена законнымъ заступникомъ ;

3) если не заховано постановы законной або договорной що-до обсады суду розъемного або способу ухвалюваня, або коли не підписали всѣ судіи первопису и выготовленъ оречена розъемного ;

4) коли въ способъ неоправданный вѣдмовлено ухваленя судіи розъемного ;

5) коли судъ розъемный переступивъ границѣ своей задачѣ ;

6) коли оречене противить ся безвагляднымъ приписамъ правнымъ ;

7) коли засуджено сторону на таке дѣлане, котре є законно недопустиме або недозволене ;

8) коли заходять вымоги до зновленя поступованя зъ §. 530. ч. 1—7 (§. 595.). Стороны не могутъ анѣ въ договорѣ розъемнѣмъ анѣ въ пбзвѣйшій умовѣ зречи ся права ужитку зъ тыхъ причинъ оспорюваня (§. 598.).

Позовъ о знесенє оречена розъемного належить вносити въ приналежнѣмъ (§. 582.) судѣ до 3 мѣсяцѣвъ по

дорученю ореченя а взглядно по тѣмъ, якъ сторона до-
вѣдалась о причинѣ оспореня; въ выпадекахъ же, выше
пѣдъ 5. згаданныхъ, въ тѣмъ часѣ, въ котрѣмъ взагалѣ
позовъ о явленеи можна вносити (§. 596.).

Впрочѣмъ на пововъ о знесенѣ ореченя зарядить ся
те саме поступоване, що е загално приписане для всѣхъ
иныхъ спѣрныхъ справъ (§. 597.).

Позаякъ позовъ о знесенѣ ореченя розѣмного выма-
гае знавства законѣвъ, дораднымъ е удаватись тому до
адвоката, хто має его внести.

З М Ъ С Т Ъ.

	Стр.
Вступъ	3
I. Законъ зъ 1. серпня 1895. В. з. д. ч. 100, заводячій норму юрисдикційну	11
II. Законъ зъ 1. серпня 1895. В. з. д. ч. 111. про виконуване судоводства и про принадлежність звичайныхъ судбъ въ справахъ цивільнымъ (норма юрисдикційна)	15
1. про судоводство въ загаль	16
2. " " въ справахъ спбрныхъ	22
3. " " въ справахъ неспбрныхъ	31
III. Законъ зъ 1. серпня 1895. В. з. д. ч. 112. заводячій процедуру цивільну	34
IV. Законъ зъ 1. серпня 1895. В. з. д. ч. 113. о поступоваю судовмъ въ цивільныхъ спорахъ правныхъ (процедура цивільна)	41
Часть перша:	
Хто має способність процесову?	42
Чи може бути ббльше позовникбвъ або пбзваныхъ?	42
Хто може ще ббльше яко сторона правуюча выступати	43
Чи можна правуватись черезъ повномочникбвъ?	45
Хто поносить кошта спору?	46
Чи можна домагатись забезпеченя коштбвъ спору?	48
Хто може узыскати право убогихъ и до чого управняе те право?	48
Якъ належить укладати письма судови?	50

	Стр.
Якъ выконують ся доручена?	51
Якъ суть речинцѣ, чи можна ихъ продовжати и скорочувати	55
Чи можна вѣдкладати судові дни (терміны)	56
Що то заочність и якъ можна си наслідатъ зарадити?	57
Чи поступоване може бути перерване?	58
Чи поступоване може спочивати?	60
Часть друга	60
Часть третя — поступоване передъ судами по- вѣтовыми	61
Постановы загальні	61
Розправа спорова	62
Окремі постановы въ справахъ багательныхъ	68
Окремі постановы въ справахъ провізоріальныхъ	69
Поступоване при переводѣ доказѣвъ	71
Доказъ грамотами	72
„ свѣдками	74
„ знатоками	76
„ оглядинами	77
„ переслуханємъ сторѣнъ	77
Часть четверта	78
Часть пята	79
Часть шеста	80

Замовляючі поодинокі Молитвеники зволать присылати 20 кр. на оплату почты.

НАРОДНЫЙ МОЛИТВЕНИКЪ

выданный „Просвѣтою“

въ народнѣй мовѣ, великій, обѣймаючій 640 сторѣнь друку, найповнѣйшій зѣ всѣхъ такихъ Молитвеникѣвъ.

Молитвеникъ сей мѣститъ въ собѣ: I.) Молитвы щоденнѣ раннѣй и вечѣрнѣй. II.) Зѣ Богослуженя церковного, именно: а) зѣ Вечѣрнѣ, б) зѣ Повечерницѣ малой, в) зѣ Повечерницѣ великой, г) зѣ Утренѣ, д) Литургія св. Іоана Золотоустого, е) Молитвы въ часѣ св. Литургіи. III.) Тайны покаяня и пресв. Евхаристіи. IV.) Молитвы для рѣжного вѣку, стану и въ рѣжныхъ потребахъ. V.) Молитвы въ часѣ Великого посту. VI.) Молитвы на празники а) Господскій, б) Богородичнѣй, в) Святыхъ. VII.) Молитвы сполучені зѣ вѣдпустами. VIII.) Акафистъ до а) Ісуса Христа, б) Пресв. Богородицѣ, в) св. Отця Николая. IX.) Молебень до пресв. Богородицѣ. X.) Тропарѣ, кондаки, богородичнѣй и прокимены: а) недѣльнѣй, б) щоденнѣй, в) на празники Господскій, Богородичнѣй и Святыхъ, г) на деаякі потребы, XI.) Коляды и инші пѣсни церковнѣй. XII.) Мѣсяцѣсловъ цѣлого року.

Сей Молитвеникъ дѣстати можна въ канцеляріи Товариства „Просвѣта“ и въ книгарни Ставропигійскѣй по такихъ цѣнахъ:

1) Молитвеникъ брошурованный . . .	—	зр. 70 кр.
2) оправленный на-пѣвъ въ полотно
зѣ одвѣтными вѣдтисками . . .	—	” 90 ”
3) оправленный цѣло въ полотно зѣ
золочеными и вѣдтисками . . .	1	” 20 ”
4) оправленный якъ пѣдъ 3) зѣ додаткомъ
золоченыхъ берегѣвъ . . .	1	” 30 ”
5) оправленный на-пѣвъ въ скѣру зѣ
золочеными и вѣдтисками . . .	1	” 10 ”
6) оправленный цѣло въ скѣру зѣ
золочеными и вѣдтисками . . .	1	” 60 ”
7) оправленный якъ пѣдъ 6) зѣ
додаткомъ золотыхъ берегѣвъ . . .	1	” 80 ”

Илюстрованный народный КАЛЕНДАРЬ

Товариства „ПРОСВѢТА“

на рѣкъ звичайный

✦ 1898. ✦

Мѣстить въ собѣ крѣмъ части календарской и богатой части информациѣной такожь уставъ церковный на недѣль и свята р. 1898., а крѣмъ того въ части літературнѣй и науковѣй: поезію В. Щурата „Горѣ имѣемъ сердца!“; оповѣданя „Якъ я вдала ся“ Марка Муравы, „Злодійка Оксана“ А. Яновской, „Право пользования“ В. Щурата, казочку „Мудрый післанецъ“ Гр. Коваленка; Про ювилеѣ народнѣй въ р. 1898. А. Борковского; Дещо зъ земіи и о навозахъ Іос. Раковского; Вызначивъ Русины (зъ портретами): о. Андрѣй Качала, Марія Кручковска, Андрѣй Берникъ, дръ Иванъ Шулюй, Ярославъ Корытовскій; Нашъ Товариства; Смѣшне; Що позинно бути въ кождѣй громадѣ; Що повиненъ робити кождый чесный Русинъ.

Календарь обймае крѣмъ части календарской 202 стороны друку и коштуе лише

~~25~~ 35 кр. а. в. ~~25~~

Члены Товариства „ПРОСВѢТЫ“, котрѣй уплатили вкладку членську за р. 1897. дѣстануть той календарь даромъ.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

3 0112 061177215